

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SİYASALI TÜKETEN BİR SÖYLEM OLARAK
METAPOLİTİK
-TÜRK SİYASAL HAYATI ÖRNEĞİNDE BİR İNCELEME-

Mehmet Rauf NACAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Yasin AKTAY

Konya 2011

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı	Mehmet Rauf NACAĞ
Numarası	074205001008
Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı	Siyasal Tüketen Bir Söylem Olarak Metapolitik "Türk Siyasal Hayatı Örneğinde Bir İnceleme"

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet Rauf NACAĞ
	Numarası	074205001008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yasin AKTAY
Tezin Adı	Siyasal tüketen bir söylem olarak metapolitik: Türk siyasal hayatı örneğinde bir inceleme	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Siyasal tüketen bir söylem olarak metapolitik: Türk siyasal hayatı örneğinde bir inceleme” başlıklı bu çalışma 26/07/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Prof. Dr. Yasin AKTAY	Danışman
Prof. Dr. Mustafa AYDIN	Üye
Doç. Dr. Köksal Alver	Üye

İmza

ÖNSÖZ

Sosyal bilimler alanında siyasetin temel kurumları ve bu kurumların sorunları üzerine hayli geniş bir literatür mevcuttur. Bununla birlikte siyasetin temelde varolması ve devamı, yanı sıra toplumsal zeminin genişlemesi ve bu zeminle idari siyaset mekanizmaları arasındaki simgesel, kültürel, felsefi, sorunlarla ilgili çalışmalar görece geri planda kalmıştır. Metapolitik söylem tam da bu ilk elde sorunlaştırılması kolay olmayan artalanlarla ilgili olarak yapılacak bir çalışmanın mevzusudur. Metapolitik söylem düşünce düzeyinden başlayarak siyaseti tüketen, siyasete engel olan bir anlayıştır. Metapolitikle ilgili sosyal bilim literatürü içerisinde de sınırlı sayıda çalışma vardır. Bize bu çalışmanın ilhamı veren Yasin Aktay'ın konuyu da içine alan bir makalesi ise Türkiyedeki tek çalışmadır. Bu sebeple çalışmamız tez düzeyinde konuyla ilgili bir ilk niteliğindedir.

Yüksek lisans sürecinde desteğini gördüğüm insanları burada zikretmek gereğini hissediyorum. Öncelikle çalışmanın ilhamını veren tez danışmanım Prof. Dr. Yasin Aktay'a, Yüksek lisans öncesinden beri entelektüel gelişmemize yakın alaka göstererek bize öğrencisi olma fırsatını verdiği için teşekkür ederim. Prof. Dr. Mustafa Aydın'a hocalığını akademiye hapsedmeden öğrenci yetiştirmesinin bir şahidi olarak teşekkürümü ifade etmek isterim. Selçuk sosyolojide geçirdiğimiz az sayılmayacak vakitleri kıymetlendiren bölüm mensuplarına “şeref-ül mekân bi'l mekin” sözünü haklı çıkardıkları için müteşekkirim. Sosyoloji vesilesiyle tanıştığımız ve sosyolojiyi vesile kılarak kardeşliğimizi ilerlettiğimiz arkadaşlarıma da son dakikaya kadar süren destekleri için teşekkür ederim. Son teşekkür tabî ki aileme, her ferdi sadece varlıkları ile bile benim için zorlu geçen bu sürecin en büyük destekçileridir.

Yüksek lisans süreci sadece tez aşamasıyla değil, ders dönemi ve hatta öncesiyle beraber sosyolojiyi gerçekten hayatıma katan bir süreç oldu. Dileğim bu çalışmanın bir teşebbüs kabilinden olsa dahi sosyolojiye bir katkı sağlamasıdır.

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet Rauf NACAĞ
	Numarası	074205001008
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yasin AKTAY
Tezin Adı	Siyasal Tüketen Bir Söylem Olarak Metapolitik: Türk Siyasal Hayatı Örneğinde Bir İnceleme	

ÖZET

Metapolitik söylem siyasal alanda cari söylemlerden biridir. Metapolitik hem siyaseti tüketen hem de siyasetin önkoşulu olarak siyasalı mümkün kılan bir söylemdir. Metapolitik siyaseti siyasal failliği önemsizleştirmek suretiyle tüketir. Metapolitiğin bir tezahürü olarak ta ele alınabilecek olan devlet mefhumu ise siyasal ayırımı mümkün/mücessem kılan devlet kurumunun mücerret halidir. Bu çalışma Türk siyasal hayatı örneğinde metapolitiğin izini sürer. Metapolitiğin türk siyasal hayatında hem imkân hem tüketici olan boyutlarını kavramaya çalışır. İmkânsızın siyasetinden mümkün olanın siyasetine geçme yolunda siyasal faillikten başlayarak Metapolitiği janus karakteriyle ortaya koymaya, siyasalla ilişkisini açığa çıkarmaya çalışır.

Anahtar kelimeler : Metapolitik, Siyasal, Siyaset, Faillik, Devlet, Söylem, Siyasal hayat.

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mehmet Rauf NACAĞ		
	Numarası	074205001008		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yasin AKTAY		
Tezin İngilizce Adı	Metapolitics as A Discourse Which Consuming Political: An Examination In The Case Of Turk Political Life			

SUMMARY

Metapolitics discourse is one of the current discourses in political sphere. Although metapolitics discourse consumes the politics, it is a prerequisite for the possibility of politics. Metapolitics consumes the politics by trivializing the political agency. The state concept, which also can be concerned as an appearance of the metapolitics is an abstract form of the governmental organization that makes separation of the political as an autonomous sphere possible. This study does not only trace the metapolitics in Turkish political life but also tries to comprehend both the formative and extinguishing aspects of metapolitics. In addition to these it tries to expose the relationship between metapolitics –as a Janus faced character- and the political departing from the political agency on the way to the shift from the politics of impossible to the politics of possible.

Key Words: Metapolitics, Political, Politics, Agency, State, Discourse, Political Life.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY.....	v
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
SİYASET VE SİYASAL	
1.1 Siyasetin Üç Düzeyi.....	4
1.2 Toplumsal Hayat ve Siyaset	8
1.2.1 İnsanın Siyasallığı	8
1.3 Siyasetin Temel Meseleleri	11
1.3.1 Çatışma ve İktidar	11
1.3.2 Devlet	12
1.3.3 Seçkinler.....	13
1.4 Siyasal Kavramı	14
1.4.1 Siyasalın Özellikleri	15
1.5 Siyasaldan Siyasete	19
İKİNCİ BÖLÜM	
SÖYLEM	
2.1 Söylemin Genel Özellikleri.....	21
2.2 Söylem İktidar İlişkisi	25
2.3 Söylem Analizi.....	27
2.2 METAPOLİTİK SÖYLEM	28
2.2.1 Meta-Politiğin Tanımlanması	28
2.3 Meta-Politiğin Felsefi Nitelikleri	29
2.4 Meta-Politiğin Halleri.....	31
2.5 Meta-politik hallerin birbirleriyle ilişkisi	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
TÜRK SİYASAL HAYATI ÖRNEĞİNDE METAPOLİTİK	

3.1. Türk Siyasal Hayatı	37
3.1.1. Tarihi Bağlam	37
3.1.2 Yapısal Ayrım	39
3.1.4 Devlet Mefhumunun Somut Yüzü: Bürokrasi	40
3.1.5 Devlet-Toplum İkiliği	42
3.2 Devlet ve Siyasal	42
3.2.1 Siyasal Alanın Kontrolü	43
3.2.2 Devletin Siyasal Ayrımı	44
3.3. Meta-Politik Söylemin Türkiye Yansımaları	46
3.3.1 Siyasal Hayatın Meta-Politik Bakımından Dönemlendirilmesi	46
3.3.2 Meta-Politiğin Türkiye Tezahürleri	48
3.4 Meta-Politiğin Siyasal Tüketişi	52
3.5 Siyasal Özneliğin Olumlu Örnekleri ya da Karşıt Meta-Politik	53
SONUÇ	57
KAYNAKÇA	59
ÖZGEÇMİŞ	65

GİRİŞ

Hemen her toplumsal alanda olduğu gibi siyasal alanda da çeşitli söylemler mevcuttur. Siyasal alanda dolayısıyla siyasal hayatta mevcut söylemlerden birisi de meta-politik söylemdir. Meta-politik söylem siyasal alanın dolayısıyla siyasal hayatın siyaset dışı bir kaynaktan belirlendiği fikrinden hareket eder. Bu çalışma meta-politik söylemin Türk siyasal hayatında siyasal failliği engelleyen niteliğinin analizini hedefler. Bunun yanı sıra siyasal kavramının da ele alınarak Türk siyasal hayatı bağlamında bir değerlendirmesi yapılmıştır. Meta-politik söylemin şu ana kadar görünen ve peşi sıra takip edilerek ortaya çıkan neticeleriyle ilgili analizlerle yetinmek bu tezin sınırlarını oluşturmaktadır. Türk siyasal hayatıyla ilgili pek çok çalışma olmasına rağmen söylem düzeyinde siyasal hayatı ele alan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Meta-politik söylem çerçevesinde Türk siyasal hayatıyla ilgili olan bu çalışma da az sayıda ki çalışma arasında yer bulmak ümidindedir.

Öncelikle çalışmamızın bölümler halinde konuyu ele alış noktalarını serimlemeye çalışalım. Carl Schmitt'in siyasetin ve siyasal hayatın tanımlanmasında hayati bir konu olarak ele aldığı siyasal kavramsallaştırmasının değerlendirmesi ilk bölümün hedefi olmuştur. Siyasal kavramını temel hususiyetleri ve çeşitli yönleriyle ortaya koymaya çalıştığımız ilk bölümde konuya siyasetin hangi düzeylerde ele alınabileceği sorusuna bir cevap geliştirmekle başlanmıştır. Sonrasında insanın siyasallığı temelinde toplumsal hayat siyaset bağlantısı kurarak siyasetin temel meseleleri olan konumuz bağlamında önemli gördüğümüz çatışma ve iktidar, devlet ve seçkinler konularını ele alınmıştır. Siyasal kavramıyla ilgili bölümden sonra siyasal ve siyaset arasındaki bağlantı vurgulanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde meta-politik söylemi ele alarak öncelikle söylemin ne olduğunu genel özellikleri tarif edilmiş ve söylem iktidarla ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. İkinci bölümün ikinci kısmı meta-politiğin tanımlanmasını, meta-politiğin felsefi niteliklerinin ortaya konulmasını, meta-politiğin hallerinin açıklanmasını ve meta-politik hallerin birbirleriyle ilişkisi kapsamaktadır.

Üçüncü bölüm ise Türk siyasal hayatı örneğinde siyasal hayatı tarihi bağlamını ortaya koymakla başlanmıştır. Türk siyasal ayrımının yapısal yönlerinin açıklanmasından sonra, Türk siyasal hayatının temel belirleyeni olarak devlet konusu ele alınmıştır. Devletin siyasal ayrımını yapmasının çeşitli yönleri değerlendirildiği bölümden sonra ise meta-politiğin Türk siyasal hayatındaki tezahürleri ele alınmıştır. Bu bölümde evveli emirde meta-politik söylem bakımından Türk siyasal hayatının genel bir dönemlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu dönemlendirme gayreti meta-politiğin Türk siyasal hayatının katılım, kitlesellik ve muhalefet bakımından canlı olduğu dilimlerinde görünür hale geldiği önermesinden kalkılarak ortaya konmuştur. Meta-politik söylemin halleri Türk siyasal hayatı içerisinde siyasi failliğin aleyhine işlemediği bazı örnekler öncelikle ele alınmıştır. daha sonra meta-politiğin alternatifi yahut karşıtı sayılabilecek olan siyasal faillik konusunda olumlu örnekler olarak gösterilen 1 mart tezkeresi ve stratejik derinlik vizyonunun değerlendirilmesi yapılmıştır.

Elbette her çalışma gibi bu çalışmanın da bir takım eksiklikleri olması söz konusudur. Başkaca eleştiriler gündeme gelmeden kendi çalışmamızı kritik etmemiz gerekirse şu hususları dile getirebiliriz. Öncelikle çalışmanın temel kavramlarından olan siyasal kavramı ile siyaset kavramı arasında bağlantının sarahaten ortaya konabildiğinden mutmain değiliz. Zira konu bağlamında siyasal daha felsefi bir zemine yaslanırken, siyaset daha ziyade bilimin alanında ele alınmaktadır. Meta-politik söylemin teorik çerçevesini çizme konusundaki çabamızı kısmen yeterli görsek de meta-politiğin Türk siyasal hayatı içerisindeki görünümüleriyle ilgili daha fazla örneği ele alarak geniş kapsamlı bir analiz yapmak gerekirdi. Fakat böyle bir çabanın yüksek lisans

düzeyinde bir tez çalışmasının sınırları aşan bir zamana gerek duyduğu kanaatine ulaştığımız için akademik hayatımızın muhtemel gelecek dönemlerinde konuyu tekrar değerlendirme ihtiyacını baki tuttuğumuzu ifade etmekle yetinmeliyiz. Konuyla ilgili doğrudan özellikle Türkçede doğrudan bir literatürün olmayışını da, kaynak kullanımında dağınık medya verilerinin kullanılmak durumunda kalınmasını da, konunun çalışılmasını zorlaştıran bir etken gözlediğimizi ifade etmeliyiz. Metnin medhaline nihayet verirken bu çalışmanın meta-politik söylemle ilgili yüksek lisans düzeyinde Türkiye’de yapılan bildiğimiz ilk çalışma olduğunu, dolayısıyla konuyu tüketmiş bir metin olamayacağını bir kere daha belirtmek yerinde olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET VE SİYASAL

1.1 Siyasetin Üç Düzeyi

Siyaset toplum hayatının vazgeçilmez ve önemli bir olgusudur. Sosyal bilimlerinde ana çalışma alanlarından biri olan siyaset olgusuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların hemen hepsi siyasetin “ne”liğine dair soruyla başlar. Siyasetin mahiyetiyle ilgili bu soruşturmaların çeşitli cevapları olagelmıştır. Elbette siyasetle ilgili bir çalışma evvela mahiyet ve öz problemini ele almakta haklıdır. Bununla beraber siyasetin “ne”liğinden evvel siyasetin hangi düzeyde veya düzeylerde ele alınabileceğine dair bir soruyla ve sorunun cevabını arayan bir soruşturma ile işe başlamak daha yerindedir kanaatindeyiz. Bu kanaat muvacehesinde çalışmamıza siyasetin bir mesele olarak ele alışında hangi temel düzeyler söz konusudur sorusunu soruyoruz.

Bize göre siyaset bir düşünsel çabanın başlangıç noktasından düşüncenin bir ürünle hâsılasını vermesi aşamasına kadar üç düzeyde ele alınabilir. Birinci düzey düşünce düzeyidir. Bu düzey tarih boyunca çeşitli düşünme tarzlarının sistematığı içinde değerlendirilmiştir. Siyaseti düşünce düzeyinde ele alan başlıca yaklaşımları felsefe ve bilim başlıkları altında ele almak kabildir. Ahlak veya teolojik düşünme tarzları da siyaseti düşünce düzeyinde ele alan yaklaşımlardır. Bunun yanı sıra eğer bir düşünme tarzı sayılabilirse fıkıh da siyaseti düşünce düzeyinde ele alır.

Düşünce düzeyinde siyaseti ele alan yaklaşımlardan ilki felsefedir. Felsefe siyaseti daha çok değer ekseninde ele alır. “İyi doğru hayat tarzı nedir” “iyi toplum nasıl olmalıdır” “adil veya eşit bir düzen nasıl kurulu” “birlikte yaşamının asli öğeleri nelerdir” vb. sorular siyaset felsefesinin evveli emirde mesele haline getirip tartıştığı

sorulardır. Felsefe bu soruları daha çok soyut düzlemde ele alır ve genel önermelerle tartışmasını ilerletir. Spekülatif tarzı sebebiyle felsefenin siyaset konusunda ürettiği cevabı bağlam bağımlı tartışmak pek mümkün değildir. Genel yargılarla ilerleyen felsefi irdeleme ancak somut olaylara uygulandığında başka bir düzeye evrilir. İşte siyaseti somut olaylar bağlamında ele alan yaklaşım burada kendini gösterir. Bu yaklaşım bilimdir.

Bilim genel olarak olaylar ve bunları kategorik olarak ele almayı sağlayan olgularla çalışır. Somut olaylardan bu olayların genel, kategorik çerçeveleri sayılabilecek olan olgulara ilerleyen bu olguları kendi aralarında sebep sonuç bağlantısını kurarak değerlendiren bilimsel düşünce veya araştırma faaliyeti sorularını doğrudan kabul ettiği olgular üzerinden sorar. “siyaset nedir” “siyaseti ortaya çıkaran yapısal unsurlar nelerdir” “siyasetin dinamikleri nelerdir” vb. sorularda dikkat çeken bilimin, soruların öncesinde kabul edilmiş olguların üzerine meseleyi konumlandırarak soruşturmasını gerçekleştirdiğidir. Bilimsel düzeyde siyaset müstakil bir disiplin olarak siyaset bilimi başlığı altında ve sosyolojiye bağlı olarak siyaset sosyolojisi alt disiplini altında incelenir.

Siyaseti inceleyebileceğimiz ikinci düzey eylem düzeyidir. Bir eylem olarak “siyasetin ne ye ve nelere tekabül ettiği” ve “bir eylem olarak siyasetin mahiyeti” “esas itibarıyla siyasetin ne eylemi olduğu” ve “nasıl bir eyleyiş olduğu” soruları siyasetin eylem düzeyinde ele alınışının giriş sorularını teşkil eder. Bu felsefi nitelikli soruların ardından siyasetin temel eylem biçimleri üzerine girişilecek açıklama biçimleri siyasetin eylem boyutunun veya düzeyinin açıklanmasında ana kulvarlardır.

Elbette siyaseti eylem olarak ele almak hem felsefenin hem de bilimin irdeleyebileceği hususlardır. Bunun yanı sıra bir pratik veya praksis olarak siyasetin eylem düzeyi münhasıran kendi mensupları olan felsefe ve bilim camiasının dışında sıradan insanında konusudur. Bu anlamda siyasetin eylem düzeyi daha çok insanın ilgilendiği ve gündelik hayat içerisinde değerlendirmelerde bulunduğu yahut bizzat

katıldığı bir düzeydir. Bu yönüyle siyasetin eylem düzeyi daha geniş bir alanda varlık gösterir ve toplumsal hayatı kurucu bir niteliğe sahiptir. Çünkü toplum içinde yaşayan her bir insan teki bir şekilde siyasetin içerisinde veyahut siyasetin ilgisine maruzdur (Aktaran: Aydın, 2006: 6). Ya farklı düzeylerde siyasete eylemleriyle katılır yahut da siyasi eylemlerden etkilenecek siyasetin bu düzeyinin içine dâhil olur. Bu bakımdan siyasetin eylem düzeyi düşünce düzeyinden farklı olarak toplum hayatına dâhil olan hemen herkesi kapsamaktadır.

Siyaseti ele alışı üçüncü düzeyi ise söylem düzeyidir. Söylem düzeyi insanın temel iletişim formu olan dilden kaynaklanır. Dil ile ilgili her yapı ve dilsel her öğe hayatın çeşitli alanlarında var olmaktadır. Öyle ki insan için dilin dışında bir hayat imkânsız gibidir. Yalnız dil konuşulmakla veya yazı halinde metin haline gelmekle insan hayatını kuşatmaz. Bizzat düşünce hiç dışarıya vurulmasa bile kelimelere yani dile muhtaçtır. Bu itibarla dil araçlarıyla üretilen çeşitli düşünce ve eylem biçimlerinin bir bütünü olarak da tanımlanabilecek olan söylem siyasetin üçüncü ele alınma düzeyi olarak karşımıza çıkar. Söylem düşünce ve eylemi kapsayan bir nitelik arz ettiği için belki de siyaseti tam anlamıyla irdelemek söylem düzeyinde bir analizi ve konuşmayı gerektirir. Söz bu noktaya gelmişken açıklığa kavuşturulması gereken bir husus var. Bu da düşünce eylem ve söylem düzeyleri olarak sıraladığımız siyaseti ele alma tarzlarının aslında bilginin tarihindeki gelişimle ilgili olduğudur.

Eski Yunandan başlayarak modern batı dönemine gelen bu arada İslam medeniyetiyle etkileşerek ortaya çıkan batılı bilgi paradigmasının gelişmesi bizim burada siyaseti ele alışı düzeyleri tasnifimize yansımıştır. Modern batılı akademik bilgi paradigması kendi tarihini yazarken hikâyeyi şu istikamette kurar. İnsan bilgisi başlangıçta mitler, efsaneler bir takım sayılıtlardan ve inançlardan ibaretti. Ne zaman ki insan doğa varlık dünya hayat ve insan üzerine öze dair sorular sormaya başladı ve bu soruları sistematik bir biçimde tartışmaya, bu soruların cevaplarını düşüncesinin ilerlemesinde aşama olarak kullanmaya başladı işte o vakit felsefe doğdu. Felsefe ve felsefi düşünme tarzı uzun bir süre düşünce hayatına hâkim oldu. Ne zaman ki

ortaçağlarda teolojinin daha doğrusu Hıristiyan ilahiyatının ve kilisenin inhisarına maruz kalan felsefe inanç ispatına hizmet eden bir mantık zemini olarak vazife gördü. Felsefenin artık düşünce üretmez ve insan hayatına katkıda bulunamaz hale gelmesi Avrupalı toplumları bir krize soktu. İşte bu noktada tarih sahneyi bilime bıraktı. Bilim felsefenin yarı yolda bıraktığı düşünceyi ve insanı alıp doğaya hâkim ve kendi hayatını kendi başına düzenleyebilen bir noktaya getirdi. Elbette bunu bilimin ilerlemesini felsefelerinin temelini koyan aydınlanma filozoflarının destekleriyle başardı. Zaten aydınlanmadan sonra felsefe batılı bilgi dünyasında bilimin ilerlemesini açıklamaktan veya bu ilerlemeye yer yer itiraz etmekten gayri bir iş göremez hale geldi. Bilimin açtığı yolda toplumsal hayatında büyük değişiklikler meydana getiren batılı daha doğrusu batılı insan tipi insan bu değişiklikleri dünyanın diğer coğrafyalarına da aktardı, hatta hakim kılmaya çalıştı. Dünya ile girilen bu alışveriş neticesinde bilimin, ilerlettiği ve tanzim ettiği toplum hayatının bütün sorunlarını çözüme kavuşturacağı inancı darbe aldı. Zira tamamen bilimsel mantıkla ve altyapıyla ele alınan insan sorunları çözülmekten ziyade daha da çoğaldı ve karmaşıklaştı. Bununla birlikte Batılı bilgi anlayışı Rönesanstan yola çıkıp aydınlanmaya uğrayan sonrasında bilimsel, sınai, iktisadi devrimlerle gelişen tarihinde insan hayatını düzenleme ve sorunlarına kalıcı çareler bulma yönündeki iddialarından vazgeçmedi. Aksine bu iddiaların hem sıhhatini değerlendirmek hem iddialarını tazelemek için kendi kendinin eleştiri kulvarlarını genişletti. Batılı bilgi paradigmasının öz-eleştirisini veya öz-düşünümelliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkan çeşitli felsefi-bilimsel akımlar ve soruşturma yöntemleri vardıkları noktada yeni buluşla ortaya çıktılar. İşte bu buluş yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilimsel alanda etkin olan “söylem” idi.

Yukarıda kısaca çerçevesini aktarmaya çalıştığımız tarihi gelişimin bir ürünü hâsılası olarak karşımıza çıkan söylem, çalışmamızın teorik kısmının ana dayanaklarından birisidir. Söylem nitelikleri ve konumuzla ilgisi bakımından daha sonra ilgili ikinci bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.2 Toplumsal Hayat ve Siyaset

1.2.1 İnsanın Siyasallığı

Tüm canlılar içinde yalnızca insanoğlu diğerlerinden siyasallığı ile ayrılır. Siyasallık cinsleriyle bir arada yaşaması bir mecburiyet olan insanoğlunun vazgeçilmez bir özelliğidir. Yazılı düşünce tarihinin bilinen ilk dönemlerinden itibaren insan üzerine düşünce üretenler bu hususu vurgulamışlardır. Mesela Aristo insanı “zoon-politikon” olarak tarif etmiştir. Zoon-politikon yani “siyasal canlı” birlikte yaşamının mekânı olarak polisi kuran insandır. İnsanın birlikte yaşama kabiliyeti onun kognitif-bilişsel boyutunun bir eseri olarak karşımıza çıkar. İnsanın diğer canlılardan ayıran asli hususiyetler, siyaseti de toplumu da yani birlikte yaşama imkânını da oluşturan özelliklerdir. Bu özellikler birkaç aşamada anlaşılabilirler.

Öncelikle insan diğer canlılardan farklı olarak bilinçli bir varlıktır. Burada şuurlu oluş, bilinç sahibi olma durumu güdüselliğin fevkinde ötesinde akılını kullanarak davranabilmek anlamında kullanılmıştır. Hayvanlara, bitkilere vb. diğer canlılara göre insan hayatının ilk öğrenme dönemlerinden sonra eylemlerini bilinçli olarak yapabilir. İnsanın dışındaki canlılar hayatlarının ilk dönemlerinden itibaren doğuştan getirdikleri güdüler ve yeteneklerle tabiat içinde yaşarlar. Bu güdüler ve yetenekler büyük ölçüde onların tabiatla uyum içinde ve tabiat içindeki dengelere göre hayatta kalma çabasıyla şekillenir. İnsanın dışındaki canlılar tabiatı değiştirme kabiliyetine haiz değildirler. Yalnızca tabiattaki dengelerin bir kısmından haberdar olarak ve güdüsel olarak hayatlarını sürdürürler. Fakat insanoğlu hayatta kalma ve hayatı kurma bilgisini doğuştan dünyaya getirmez. Hala tartışmalı olsa da bugün insanın yalnızca büyük bir öğrenme kapasitesiyle bazı temel güdülerle dünyaya gözlerini açtığı kabul edilmektedir. İnsanın dünya hayatını öğrenmesi ve bu hayatta kalması bu öğrenme yeteneğiyle zaman içinde tecrübelerini hayat bilgisine dönüştürmesiyle mümkün olur. Bu özelliği insanın diğer bir hususiyetinin de temelini oluşturur.

İnsan irade sahibi bir varlıktır. İrade sahibi olmak tercih yapabilmek demektir. Ayaklarının üzerinde durmaya başlamadan önce bile bir çocuk nereye yöneleceğine dair bir seçme kabiliyetini kullanır. İnsanın çocukluk dönemi öğrenmeden sonra irade sahibi olarak tercih yapabilirliliğinin en açık işaretleriyle doludur. Çocukluk dönemi yetiştiği ortama bağlı olarak ama özellikle de bir aile ortamı ise insanın aynı zamanda siyasallığının da başlangıç dönemleridir. Çocuğun çevresindeki diğer insanlar bilerek veya bilmeyerek davranışlarıyla çocuğa örnek olurlar. Bu noktada öğrenmenin sembollerle yakın irtibatı sebebiyle sembolik öğeler siyasallaşma sürecinin bir parçasını oluştururlar (Akin, 2009: 67-74). Siyasallıkta genellikle bu sembolik düzeyde insan hayatına dâhil olur.

Tabii ki insanın birlikte yaşama kabiliyetinin de diğer kabiliyetleri gibi sonradan hayat içerisinde kazanılmış bir kabiliyet olarak kendini gösterir. İnsanın hayat bilgisinin doğuştan değil sonradan dünya içinde yaşanarak kazandığı önermesine bağlı olarak söyleyebiliriz ki; İnsanlık birlikte yaşama ve benzeri toplumsal yeteneklerini tarih denilen süreçte kazanmıştır. (elias)

Sosyal ve siyasal bilimler insanlığın tarihini tek tek bireylikten, çeşitli bir arada yaşama formlarının gelişimi olarak tasvir ederler. Bu tasvire göre nerede ve nasıl ortaya çıktığının üzerinde çok fazla durulmadan insanın bir arada yaşama tecrübesinin aile formunda kendini gösterdiği varsayılmıştır. Aileler zaman içerisinde klanları, klanlar kabileleri, kabileler ise toplumları oluştururlar (Thompshon, 2002: 97-124). Bu formlar arası geçişin mantığını aktarmadan evvel insanın aile düzeyinde yaşama pratiği üzerine birkaç kelam etmek icap ediyor.

İnsan teki ailede öğrenme süreci içerisinde derece derece rüştünü kazanır ve vasisi olana ebeveynden bağımsızlaşır. Kendi ayakları üzerinde durma kabiliyetini, tercihlerini belirtme, kararlarını alma, bunları uygulama ve sonuçlarını üstlenme süreçlerini de aşama aşama aile hayatı içerisinde kazanır.

İnsan tekinin aile olması aşamasını muğlâk bırakan sosyal bilim tahkiyesi bu aşamadan sonrasını ise daha makul bir açıklamayla sunar. İnsanoğlunun hayatta kalmak için yemek, barınmak ve neslini devam ettirmek ihtiyaçlarını karşılaması gereği onun doğa ile zorlu bir mücadele içine sürükler. Bu mücadele insan tekinin bir başına üstesinden gelebileceği bir mücadele değildir. Bu sebeple insan temel fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için başka insanlarla beraber yaşamak ve dayanışma içinde olmak zorundadır. Beraber yaşamak ihtiyaçların teminini kolaylaştırır. Bununla birlikte her giderilen ihtiyaç/lar bir üst basamakta başka ihtiyaçların ve başka taleplerin yolunu açar (Maslow, 1954). İnsanın ihtiyaçlarını tek başına giderememesinin önündeki en çetin engel ise doğa ile girdiği ilişkide ifadesini bulur. İhtiyaçlarını temin arayışında insan doğayı değiştirme vaziyetiyle karşı karşıya geldiğinde bu zorluğu ancak kendi cinsleriyle elbirliği yoluyla aşabilir. İnsanın doğayı değiştirme sorunu bir arada çalışmayı ve örgütlenmeyi gerektirir. Örgütlemek ise bizatihi siyaset dediğimiz olayın temelidir. Bu çerçevede siyasetin primitif hali; ihtiyaçların giderilmesi amacıyla insanların doğayı değiştirme çabasında bir araya gelerek örgütlenmeleridir diye tarif edilebilir. Elbette doğayı değiştirsin ya da değiştirmesin genel itibariyle herhangi bir örgütlenme insan dünyasını sosyal olarak kuran faaliyettir. Bu kuruluş anından yani örgütlenmeden itibaren siyasetin başladığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla siyasetle ilgili meseleler ve sorunlar bu kuruluş anına gözlerini çevirmeden hal yoluna konulamaz veya anlaşılabilir.

Tahkiyemizin başına dönecek olursak insan bir mecburiyet gereği olarak bir arada yaşar: doğanın çetin şartlarını aşabilmek için. Mecburiyetlerin bir araya getirdiği insan doğayla ilişkisine belli bir düzen getirdikten sonra kendi sosyal dünyasının da düzenini kurma arayışına girer. İşte siyaset bu arayışın kendisidir (Lefort, 1986). Sosyal dünyanın kurulması süreci bir müddet sonra insanların özelliklerinin farklı olması ve de farklılaşması sebebiyle hangi grup düzeyinde olursa olsun bir tabakalaşmaya ayrılmaya, bölünmeye sebep teşkil eder. İnsanlar yetenekleri ve bunlara bağlı olarak güçleri ve elde ettikleri toplumsal değerler sebebiyle farklılaşırlar. Bu farklılıkların oluşturduğu tabakalaşma siyaseti sosyal kurum olarak inşa eder. Farklılıklarıyla bazı insanlar bazı

insanlara, genel itibariyle de bir azınlık kalan çoğunluğa hâkim olurlar. Bu hâkimiyet iktidar ve güç olgusunu gündeme getirir. Temel toplumsal ayrışma veya tabakalaşma yönetenler-yönetilenler şeklinde oluşur. Tabii bu tabakalaşma hemen herkes tarafından kabul edilecek ve uyulacak bir konum arz etmeyebilir. Bu sebepten dolayı insanlar arasında çatışma ve ayrışma baş gösterir. İşte bu çatışma ve ayrışma konusu siyasetin kurucu nosyonudur (Mouffe, 2010: 14–57).

1.3 Siyasetin Temel Meseleleri

1.3.1 Çatışma ve İktidar

Çatışma ve ayrışma toplum hayatı için kaçınılmaz ve hatta vazgeçilmezdir. Çünkü insanların fikirleri hayat görüşleri anlayışları yaşayış tarzları farklı farklıdır. Çatışma doğaldır, çünkü insanlar dünya ve insanla, yani “şeylerin tümüyle”,”bütün”le ilgili farklı görüşlere sahiptirler. Bunun sonucunda kimin yönetmesi gerektiği, en iyi düzenin hangisi olduğu gibi sorulara farklı cevaplar verirler. (Kaya, 2010: 203) Bu farklılıklar kesişip uzlaşarak işbirliği ve mutabakatın sebebi de olabilirler. Çatışıp ayrışmanın ve kavganın sebebi de olabilirler. Siyaset bir sosyal kurum olarak hem bu çatışmanın tanzimini hem de bu çatışmanın üzerinde cereyan edeceği sosyal mekânı bu mekânın hangi kurallarla çalışacağını belirleyen yapıdır. Bu anlamda toplum hayatının kurucu dinamiği siyasettir.

Siyaset esas olarak toplumsal iktidar alanlarını oluşturma, bu alanları ele geçirme ve elde tutma çabası etrafında varlık kazanır (Bourdieu, 1984: 397-459). İktidar alanlarıyla ilgili bu mücadele kaçınılmaz olarak çatışmayı ve müzakereyi gündeme getirir. İktidar için yapılan mücadele insanların birlikte hareket etmelerini gerektirdiği için siyaset daima bir cemaat ve örgütlenme şeklinde karşımıza çıkar.

Siyasetin öncelikli meselelerinden birisi belki de temel meselesi “iktidar”dır. İktidar toplumsal alanlarda gücü ele geçirmek, kullanmak ve güçle icraatta bulunmak demektir. Buradaki güç çeşitli biçimlerde var olabilir. Ekonomik, siyasi, kültürel hatta simgesel biçimlerde gücün kullanımı söz konusu olabilir. Tabii ki iktidarla ilgili çabalar iktidarı bir şekilde kullanan insanların karşıtlarını da üretir. İktidarın kullanımında bu karşıtlığa muhalefet ismi verilir. Dolayısıyla iktidarı daima muhalefetle birlikte ele almak gerekir. Muhalefet; siyaset alanı içinde iktidarı elinden tutanlara karşı mevcut iktidarı ele geçirmek veya başka bir iktidar yapılanması ortaya çıkarmak üzere mücadele etmektir. Çoğunlukla muhalefet eleştiri ve karşı argüman üretme faaliyetlerine yaslanır. Muhalefet ve iktidarın karşılıklı mücadelesi ve eylemlerinin bütünü siyaset oyunu veya hayatını oluşturan kaynaktır.

1.3.2 Devlet

Siyasetin iktidar kaygısıyla yapılan bir mücadele olduğunu belirtmiştik. İktidar soyut niteliği olan bir olgudur. Soyut iktidar olgusunun mücessem müşahhas hali ise genelde devlet dediğimiz yapı tarafından temsil edilir. Sosyal bilimlerin tahkiyesiyle olaya bakacak olursak devletin çeşitli örgütlenme tarzlarının tarihin akışı içerisinde belirli bir olgunluğa ulaştıktan sonra ortaya çıkan bir biçimi olduğundan söz edilir. (Terray, 2005: 98) Toplamların ilkelden karmaşığa gelişimi ve örgütlenişi devlet düzeyinde bir olgunlukla son bulmuştur. Devlet denilen siyasi – toplumsal örgütlenme biçiminin insanın avcı toplayıcı dönemden çıkıp tarımsal üretime şehirli yerleşik hayata geçmesiyle ortaya çıktığı kabul edilir. Siyasetinde kurumsal temellerinin devlet formuyla yakından ilgili olduğu bu yüzden siyaset meselesinin devlet olgusundan bağımsız düşünölemeyeceği klasik sosyal – siyasal felsefenin kabullerindedir (Ebenstein, 2001: 8–19). Devletin toplumdaki çeşitli ihtiyaçları karşılamak arayışının bir ürünü olduğu kabul edilir. Bunlar toplumun düzenli bir hayat sürmesi için örgütlenmesi, bu örgütlülüğün belirli kurallar ve standartlarla sağlıklı bir biçimde işlemesi için bir hukuka ve hukukun uygulanmasına muhtaç olması. Toplumun güvenliğini sağlayacak

askeri yapıların kurulması vb. hususlardır. Devlet bu toplumsal ihtiyaçların karşılanması için insan eliyle ortaya çıkarılmış hem maddi somut yönü hem de manevi soyut boyutu olan bir olgudur. Siyasetin anlaşılmasında devlet olgusunun analiz edilmesi bu bakımdan oldukça önemlidir. Devlet olgusuyla bağlantılı bir diğer siyaset konusu seçkinlerdir.

1.3.3 Seçkinler

Bir cemaat oluşturmak ve bir araya gelip örgütlenecek iktidara yönelik bir mücadelenin içine girmek toplumun farklı tabakalara ayrılması gerçeğini gündeme getirir. Tabakalaşma siyaset olgusunun kurumsal olarak başlangıç noktasıdır. Bu noktadan itibaren toplum yönetenler ve yönetilenler şeklinde ayrıldıktan sonra bir kamusal faaliyet olarak siyaset ortaya çıkar.

Tabakalaşmanın bir görünümü seçkinler ve halk şeklinde de ortaya konabilir. Sosyal teoride seçkinler Gaetano Mosca'dan başlayarak çeşitli biçimlerde tanımlanmışlardır. Mosca seçkinleri kendi alanındaki en iyiler, birinciler, kalitede zirve olanlar şeklinde tanımlamıştır (Bellamy, 2007a: 121–24). Pareto bu tanıma dolaşım kavramıyla katkıda bulunmuştur. Toplumdaki deveranın bir neticesi olarak seçkinlerin buldukları mevkilerde bir müddet sonra rehavete kapılacağını söyleyen Pareto bu rehavetin seçkinlerin yerinden olmasıyla ve o yerlere yeni seçkinlerin gelmesiyle sürüp gideceğini söyler (Bellamy, 2007b: 128–131).

Seçkin teorisiyle ilgili Robert Michels her yönetimin nihayetinde bir oligarşik zümrenin inhisarında olduğunu ve bu oligarşinin yeni seçkinleri kendi değerleri, teamülleri öznel ölçütleriyle seçtiğini ve bu suretle seçkin değişiminin olduğunu söyleyerek bu seçkin seçim sistemini “oligarşinin tunç yasası “ olarak isimlendirmiştir (Michels, 1999: 123).

ABD üzerine analizleriyle seçkin teorisinde önemli bir sosyolojik veri sunan C. Wright Mills ise, ABD örneğinde bütün sistemin askeri-siyasi-iktisadi seçkinler üzerine

kurulduğunu ve açık bir demokrasi olarak görülen amerikan sisteminin aslında bu üçlü bloğun kontrolünde olduğunu söylemiştir (Mills, 2002: 174).

Seçkin teorisinin veya analizinin siyaset açısından önemi seçkinlerin görünen siyasetin görünmeyen kontrol noktası olduğu söylemesi itibarıyla önemlidir. Siyasetin kamusallığını tüm grup kitle toplumu ilgilendiren yönünü seçkin blokların veya bir seçkin bloğun kontrol etmesi ise elitizm veya seçkincilik olarak adlandırılır. Seçkinlerin toplum hayatı için vazgeçilmez ve gerekli olduğu kabul edilirken seçkincilik bir toplumsal maraz, toplumsal yenilenmenin önünde bir engel olarak görülür. (Aydın, 2011: 387).

Sonuçta siyasetten bahsedince karşımıza kaçınılmaz olarak çıkacak olan meseleler: çatışma ve paylaşım, iktidar ve muhalefet, devlet ve seçkinlerdir. Çatışma iktidarı ele geçirme mücadelesi olarak toplumu kuran dinamiği, iktidar toplumu yönetmek için lazım olan ve kullanılan imkânları, devlet iktidarın somut halini, seçkinler ise somut devletin insan yüzlerini oluştururlar, ifade ederler.

1.4 Siyasal Kavramı

Siyasal kavramı, 20. yüzyılın başında alman hukukçu Carl Schmitt tarafından siyasal, sosyal bilimler literatürüne özgün bir biçimde tanımlanarak kazandırılmış bir kavramdır. Kavramın amacı siyasal alanın özgüllüğünü ortaya koyabilecek ve siyasal alanı diğer alanlardan temyiz edecek bir ayırım geliştirmektir. Bu ayırım siyasal eylem ve saiklerin temelinde ne olduğu sorusunu sorarak yapılır.

“Siyasal kavramı .. siyasal eyleme kaynaklık eden özgül ayırımlarla tanımlanmak zorundadır .. siyasal eylem ve saikleri açıklamakta kullanılacak özgül siyasal ayırım dost-düşman ayırımıdır. (Schmitt, 2006: 47)

Siyasal kavramının dost-düşman ayrımının ne anlama geldiğini açıklamadan önce siyasalın efrad ve ağyarını, temel özelliklerini açıklamak gerekir.

Siyasal kavramı siyasetin tanımını, içeriğini, kapsamını, yönelimlerini, doğru siyasal tercihleri göstermez. Siyasal, şu ya da bu siyaset tercihi yerine, siyasetin varoluşunu anlamamıza hizmet eden kavramsal bir ölçüttür. Siyasal siyasete yön veren siyasal birliğin ve siyasal dışlamanın doğası birlik ve dışlamanın yoğunlaşma derecelerine bağlı olarak ölme ve öldürmenin, gerçek bir olasılık dâhilinde bulunmasının nedenleri üzerinden geliştirilen bir ölçüttür. Siyasal siyasetin içeriğini, özünü, normunu tayin etmez. Siyasal kavramı siyasetin ekonomi ahlak estetik alanlarında olduğu gibi kendine has etkinlik alanını siyasetin özerkliği oluşturduğu bir ölçüttür. Schmitt “ siyasal kavramından siyasetin bir tanımını yapmak ya da bu kavramı somutlaştırmak yerine, siyasal ontolojinin siyaset açısından asli bir öge olup olamayacağını tartışmıştır. ” (Çelebi, 2008: 134-145)

Siyasal kavramı daha çok felsefi bir zeminde inşa edilmiştir. Bu bakımdan bazı felsefi nitelikleri vardır. Siyasal kavramı Schmitt'in tarifinde bir kategori olarak değil bir kriter olarak ortaya konmasıyla kendinden önceki tanımlanmalarından ayrılır. Siyasalın bir kriter olarak ortaya konması onu felsefi niteliği bakımından varoluşsal (ontolojik) belirleyici (determinant) ve ilksel (primordiyal) kılmaktadır.

1.4.1 Siyasalın Özellikleri

Siyasalın temel özelliklerini ele almaya ontolojik noktadan başlayabiliriz. “Siyasal” varoluşsaldır. “insanın temel güdüsü hayatta kalmak ve bunu korumaktır”. Bundan dolayı insan hayatının önce sosyal (social), sonra toplumsal (societal) olmaya başlamasıyla birlikte insan dost- düşman ayrımı yapmaya bunun gereği olarak ittifak ve çatışma ilişkileri kurmaya başlar. Dolayısıyla toplum hayatının başlangıcından itibaren siyasal mevzubahistir. Hem toplum hayatının başlamasıyla, hem de bir toplumu kendi

içinde kuran ve onu başka bir toplumdaki ayıran dost- düşman, ittifak – çatışma unsurlarını ortaya çıkarmasıyla siyasal varoluşsal özelliğiyle ortaya çıkmış olur. Bu bakımdan “ politik [siyasal] olan, beşeri varlığın, insani her karşılaşmada ortaya çıkmaya hazır, içeriği önceden belirlenemeyen, artan ya da azalan, yoğunlaşan ya da eksilen ama hiçbir zaman yok edilemeyen ontolojik boyutudur” (Kaya, 2010: 328)

“Siyasal” belirleyicidir. Ekonomik, hukuki, etik vb. alanlara nispetle siyasal belirleyicilik taşır. Çünkü bu alanların kategorileri doğrudan düşman olgusuyla yüzyüze gelmedikleri için yok etme veya yok olma ihtimalini taşımazlar. Ancak siyasalın karar vericiliği, belirleyiciliği bu alanların varoluş imkânını açar.

“ Siyasal ” ilkseldir; ilksel (primodiyal:felsefi anlamda başat) bir kavramlaştırma değildir. Burada kastedilen hayatın diğer alanlarına karşı dominant olması onları belirlemesine karşılık “ kendisinin belirlenememesi ve sınırlanamamasıdır ” (Bezci, 2006: 35). Bütün diğer alanlara nispetle siyasal alan ontolojik ezeliğe, önceliğe sahiptir. Ancak siyasalın özgüllüğü ortaya konduktan sonra diğer alanlardan bahsetmek mümkün olur.

Siyasalın dost-düşman ayrımı ne demektir ? Öncelikle bu tanımdaki dost ve düşmanın niteliklerini anlamak gerekir. Burada dostluk bir halkın siyasi birlik kurma çabasında kendi içindeki bütünlüğünü, düşmanlık ise bu bütünlüğün dışında kalma durumunu ifade eder. Yani öncelikle bir halkın siyasal varoluşunu temin eden ayrım olarak ortaya konur dost-düşman ayrımı. “ eğer halk dost-düşman ayrımını yapamıyorsa ya da yapmak istemiyorsa, o anda siyasal açıdan varlığı sona erer. ” (Schmitt, 2006: 70) bu noktada siyasalın toplumla ilgili kurucu varsayımını anlamak gerekir. Siyasal kavramı “toplumda rekabet halinde olan grupların bulunduğu ve söz konusu grupların homojen birlikler kurmak üzere hareket ettikleri varsayımları üzerine oturmaktadır” (Bezci, 2006: 34).

Siyasal kavramının inşasında, bir halkın siyasi birlik kurması bir devlete kavuşması esas amaç olarak gösterilmektedir. Bu amaç doğrultusunda “ politik birlik tüzel birlik gibi doğal olarak varolan değildir. Bu nedenle beşeri bir karara dayanmak zorundadır. “ Karar için ise, dışlama birleşmeden önceliklidir. ” (Bezci, 2006: 51) dışlama demek düşman üretmek, düşman belirlemek veya tayin etmek demektir. Siyasi düşman siyasi dışlamanın başladığı yerde ortaya çıkar ve kesinlikle kişisel düşman değil – çünkü kişisel düşmanlıkta veya hasımlıkta düşmanın özelliklerini aşağılayarak, geçmişini deşerek onu küçük düşürme çabası vardır - kamusal düşmandır.- kamusal düşman ise varoluşu doğrudan tehdit eden düşmandır (Çelebi, 2008: 11). Varoluşun tehdidi ölüm potansiyeli veya ihtimalinin yoğunlaşmasıdır. Siyasi kendini bu yoğunlaşmayla, yoğunlaşma nispetinde izhar eder. Nasıl ki politik olan dost-düşman ayrımı ile tanımlanıyorsa, dost-düşman ayrımı da “ hem birlik hem ayrışmanın hem ortaklık hem de dışlamanın yoğunluk derecesi ile tanımlanır ” (Schmitt, 2006: 58).

Siyasalin tarifinde dostun tanımına gelince; Dost basitçe ittifak olmayıp homojenliği ifade eder (Çelebi, 2008: 15). Bir halk kendi varlığını sürdürme temel güdüsü nedeniyle birbirinin dostudur (Bezci, 2006: 66). Bu dostluğun gerek ve devam şartıdır. Yeter ve esas şart dostluğun kanla, dinle veya tarihle kendi kendine oluşmuş kurulmuş olmasıdır. “Dostlar siyasi birlikteliği, bir arada yaşama iradesini gösterdikleri için değil; belki kısmen bunu da kapsayacak biçimde, devraldıkları ortak mirasın, dil, kültür ve değerler sisteminin ortak taşıyıcıları olmaları nedeniyle dostturlar” (Çelebi , 2008: 146).

Siyasal birliğin oluşmasından sonra yani devletin ortaya çıkmasıyla dost-düşman ayrımında devletin asli oluşu meselesi gündeme gelir. Burada Schmitt halk ile devlet arasında dolaysız bir ilişki olduğunu halkın devletle bedene kavuştuğunu baştan kabul eder. Bu noktadan sonra siyasi devletin uhdesine teslim eder. Schmitt devletin üstünlüğünü ise itaat ve korumada bulur. “... Koruma- itaat ilişkisi olmaksızın bir hakimiyet ya da tabiiyet, mantıklı bir meşruiyet ya da yasallık durumu mümkün değildir.

Protego ergo obligo (koruyorum o halde kendime bađlıyorum) devletin cogito ergo sum (dűşünüyorum o halde varım) ilkesidir ” (Schmitt, 2006: 72). Bu iliřkinin bir neticesi olarak;

“ Tayin edici siyasal birlik olarak devlet devasa bir yetkiyi elinde toplamıřtır: savařma olasılıđını ve bűylelikle insanların hayatları űzerinde ađıkça tasarrufta bulunma yetkisini ... ve bu yetkinin gűtűreceđi nokta olan “űldűrme eylemi ahlaki veya hukuki hiđbir gerekçeyle savunulamaz ve norm haline getirilemez, űldűrme eylemini savař iđin geđerli kılan insanın varoluřuna yűnelen tehdide karřı bir savunma olarak ortaya konmasıdır” (Schmitt, 2006: 65-69).

Konumuz ađısından siyasal kavramının ortaya ııkardığı devlet anlayıřı űnem tařımaktadır. Bu devlet anlayıřı farklı yűnlerini yine Schmitt'in deđerlendirmeleri bađlamında ortaya koymaya ıalıřalım. Schmitt'in siyasalı tekelinde tutan devlet tanımı bařka hususiyetleri de bűnyesinde barındırır. Bunlardan biri devletin toplumsal harmoniye ulařma adına toplum iđi antagonizmaları [ıatıřmaları] dıřlamasıdır. Antagonizmalar politik birlik iđinde daima mevcuttur. Ancak farklılıkları tűrpűleyerek iđ barıřı sađlamak devletin gűrevidir. Devlet her tűrlű politik problemin ıűzűme kavuřturulduđu yer olmak zorundadır. Karar verme tekelini yani ayrımları yok edebilme yeteneđini kaybettiđinde artık devletten bahsedemeyiz (Bezci, 2006: 56-57). Bu deđerlendirmeler devletin bir noktada otoriter ve totaliter bir karakter tařıması gerektiđi yargısına ulařtırır. Aslında dıřa yűnelik bir kavram olarak kurgulanan siyasal iđ siyasete uygulandıđı zaman siyasalın varoluřsal bir karar verme (dost dűřman tekelinden) hangi siyasal dűzenin daha iyi olduđu sorusu ya da olması gereken dűzen anlayıřına izin verilmiř olur (ıelebi, 2008: 54).

Siyasal kavramı aracılığıyla insanların kendilerini tanımladıkları bir mekanın oluşması kavramın hayatî oluşunu gösterir. “İnsanlar ne olduklarını, kim olduklarını, ne olmak durumunda olduklarını, ne olmak istediklerini, ne olamayacaklarını, ne olabileceklerini “siyasal” aracılığıyla karara bağlar” (Schmitt, 2006: 14) .

Siyasalı gündeme getirmek ve tartışmak devleti, iktidarı, egemenliği, istisnayı hukuku, halk iradesini, kurucu iktidarı, toplumu ve geleceği yani bizzat siyaseti, hayatı tartışmaktır. “.. ‘politik olan’ üstüne düşünmek, zorunlu olarak, kimliği önceden belirlenemeyen, çoğul ya da tekil, bilge ya da değil bu anonim yaratıcı (lar) politikanın özne(ler) si üstüne düşünmektir ” (Kaya, 2010: 7) .

1.5 Siyasaldan Siyasete

Siyasallık, insanın siyasetle ilgili davranışı ve bu davranışa kaynaklık eden değerler ile siyasetin başlangıcı ise kişinin kendini başkalarından ayırt ettiği bilinç düzeyinde ortaya çıkar. Buna ben-idraki demek de mümkündür. Bu ben-idrakiyle kişi kendi ile başkaları arasında bir sınır tespit eder. Bu sınır yalnızca farklılıkları değil ortak yanları da işaret eden bir niteliğe haiz olabilir. Zaten siyasallığın siyasal davranışın nihayetinde siyasetin gerçekleştirdiği şey bu başkalarıyla olan ilişkinin nasıl olacağını ortaya koyma çabasıdır denebilir.

Ben-idrakinin ¹sosyalleşme ile birlikte ortaya çıkan doğal bir sonucu olarak biz – onlar ayrımı yapmak sosyal kimliği kurar. Bu kimlik kurucu ayırım iktidar istencini reddetmeden dost düşman ayrımı noktasına taşındığı zaman siyaset fiilen başlamış olur.

Siyasal; siyasetin hususiyetini, özgüllüğünü - diğer alanlardan farkını gösterecek olan – tespit edecek olan bir mümeyyiz, yani ayırıcı ölçüttür. Bu noktada siyasal

¹ Ben – idraki kavramıyla ilgili olarak bkz. DOOD, James (2004), *Crisis and Reflection :An Essay on Husserl’s Crisis of the European Sciences*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

kavramını temel almayan bir siyaseti düşünmek mümkün değildir. Bağımsız bir alan olarak siyaset ancak siyasal kavramının ayırıcılığı ile tanımlanabilir. Siyasalı kullanmayan bir siyasal davranış kendi eyleminin neye matuf olduğunu kavrayamaz. Dolayısıyla eyleminin istikametini yani siyasetini tayin edemez. Bu durumda başkalarının siyasalı bir ölçüt olarak kullanabilenlerin eylemlerinin siyasetlerinin oyunlarının bir parçası haline dönüşür, o eylemlere maruz kalan edilgen bir konumda kalmış olur. Nihayetinde yaptığının, eylemselliğinin adı siyaset olmaz. Çünkü siyaset en başta kendi faillğine ve fiiline inanmaktır. Bu inanç ve özgüven olmadan siyaset yapmak mümkün değildir (Aktay, 2009: 13).

Bu itibarla siyasette aslolan düşmanını fark etmek tanımak ve belirleyebilmektir. Bir kabiliyet ve yetkinlik olarak siyaset bu niteliği taşımaktan ibarettir. Bunu beceremeyen düşmanını tespit edemeyen siyasete muktedir olamaz. Siyaseten ehliyet düşmanını ve dostunu yani lehinde ve aleyhinde olanı bilmektir. Bu bilgi ve bu bilinç düzeyi faili, eyleyeni doğrudan siyaseti becerebilir hale yani siyasi fail, özne haline getirir.

Siyasal faillik, kendi öznelğine inanmakla başlar. Bu başlangıç örgütlü bir çabayla siyasal alana yöneldiğinde fiilen siyaset başlamış olur. Bugünün dünyasında örgütlülük sanal ortamlara kadar sirayet eden, siyasal alanda siber mekânla buluşan bir hal almıştır. Bu sebeple siyasalın, siyasallığın, siyasetin sınırları belli bir mekândan tüm dünyaya yayılmıştır. Bu yayılma nispetinde bir etki doğurmak ihtimalini, dost-düşman veya biz-onlar ayrımını kolayca yapılabilir olmaktan da çıkarmıştır. Çünkü farklı platformlarda farklı ittifaklar ve çatışma ortamları oluşmuştur. Bu noktada siyasal ve siyasetin giderek devlet ve benzeri çatı kurumlardan daha bireysel alanın etkisinin arttığı bir yöne evrildiği görülmektedir. Neticede bu durum siyasal ve siyaset üzerine yeni düşünüm (teemmül) imkânlarına ve sorgulamalarına işaret etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SÖYLEM

2.1 Söylemin Genel Özellikleri

Söylem, yirminci yüzyılda dilbilim kaynaklı bir bilgi ve yorum paradigması olarak ortaya çıkmıştır. Farklı disiplinlerin kullandığı bir kavram olarak, kesin bir tanımı yapılamayan söylem aslında kesin tanımlamalara karşıt bir düşünce çizgisinin ifadesidir. Söylem hayatın karmaşık hatta kaotik yapısının dilde ve bilgide de geçerli olduğu fikrinden hareket eder. Özellikle sosyal bilimlerde ortaya çıkan tartışmalar çerçevesinde kendini gösteren söylem fikri evrensel bir gerçekliğin olmadığını, farklı gerçekliklerin var olduğunu söyler. Buna göre “ gerçeklik söylemle ve söylem içinde inşa edilen şeydir. Her söylem bir gerçeklik inşasıdır ve dolayısıyla artık söylemlere tekabül eden gerçeklikler söz konusudur. Eylem ve etkileşimlerimizi belirleyen, içinde bulunduğumuz dünyevi hayatı anlamlı ve anlaşılır kılan, dille ve dilde inşa edilen sosyal gerçekliklerdir” (Sözen, 1999: 12).

Söylem esas itibariyle dille ve dilde kendini bulan bir şey olmakla beraber yalnız ifadeye geleni değil ifade dışında kalanı da kapsar. Bildiğini söylemeyip sükût etmek veya geçiştirici ifadelerle bir konuya yaklaşarak bilmediğini zımnen kabul gibi tavırlar tek başına değilse de söylem içinde bir anlama sahiptir veya söylemle bir anlam kazanır.

Söylemin anlaşılabilirliği, ne, nerede, nasıl, ne zaman, kim gibi standart iletişim sorularının cevaplanmasıyla açıklık bulur (Ricoeur, 2007: 14). Bu noktada en çok söylemin niteliğini ele verecek olan onu kullanan aktörlerin kimliğidir. Söylemin faillerine kimliğini veren de söylemdir diğer bir taraftan. Fail, aktör, dile getirenle söylem, dile gelen, ifadeye kavuşan arasında bir böyle bir karşılıklılık söz konusudur.

Söylemler sosyal durumlara, sosyal bağlamlara ilişkindir. Bir söylemin kurulması ancak diyalogla mümkündür. Diyalog anlamı üreten süreç olarak en az iki kişi arasında gerçekleşir. Burada diyalogdan kasıt illa karşılıklı bir dil pratiğini öngörmez. Bir kişi konuşmuş olsa dahi bu konuşmaya bir muhatap bulduğu takdirde anlamın oluşması başlamış demektir. Muhatabın sessizce dinlemesi dahi anlama can veren söylemin kurulmasını mümkün kılan bir tavır olabilir. Bu bağlamda sessizlik bile bir diyalog sayılabilir.

Söylem paradigması üzerine çalışanlar ve söylem teorileri genel olarak dilden ve söylemden bağımsız bir bilgi olamayacağını öne sürmüşlerdir. Toplumdan bağımsız olduğunu söyleyen bilimsel bilginin de diğer bilgi türleri gibi söyleme dayandığını iddia eden söylem teorileri böylelikle bilgi – toplum ilişkisinin sürekli olduğunu kabul ederler. Toplumdan bağımsız bir bilgi söz konusu olamaz. Toplum içinde bilgi söylemler aracılığıyla inşa edilen bir şeydir. Toplum denilen anlam dünyası söylemlerin hiyerarşisiyle oluşmuştur ve bu hiyerarşiler söylemlerin inşasıdır. (Sözen, 1999: 15)

Söylem yalnızca dille beraber varlığı düşünülebilen bununla birlikte dil ile sınırlı kalmayan oluşumlardır. Kelime, cümle, konuşma, metin, semboller, mekanlar hep söylem unsurlarıdır.

Söylem hem bir kavramdır, hem de bir analiz yöntemi olarak meta-analizdir, yani analizin analizi. Bu da demektir ki söylem bilgi üzerinde refleksif bir çabadır. Söylem bilginin kendi üstüne düşünmek analizin kendi üzerine düşünmek bu düşünceyi çözümlenektir. Teori, kavram, yöntem gibi bir bilgi birimidir. Bilgi ve dil üzerine düşünmekle ilgili bir fikir bir nosyondur. Kısaca dil ve pratiği olan söylem yalnızca dilin temel öğelerinden oluşmaz. Dil kullanımının dışsal unsurları olan işaretler semboller mekânlar mekânların düzenlenişi öğelerde söylemin unsurlarındandır. “ bir süreç olarak söylem anlatım ve konuşma eylemlerinin içsel kurallarıyla düzenlenir. Söylemin içsel

kuralları, söylem düzenlerini oluşturur ya da söylem düzenlenmiş söylemlerden müteşekkildir ” (Sözen, 1999: 20).

Söylemi bilgi inşa süreçlerinde kullanan hermenötik yaklaşım ve sosyal bilimlerin çağdaş akımları söylemi dil ve insanın belirsizliği, sabitlemezliği ve çok yönlülüğü üzerine oturtmuşlardır. Beşeri bilimlerde söylemi fikir olarak kuran ve kullanımını bir nevi aktifleştiren Michael Foucault:

“ beşeri bilimlerin nesnesi (yalnızca insanlar tarafından konuşulsa bile) dil değildir; esasında kuşatıldığı dilin içinden hareketle konuşan, dile getirdiği kelimelerin ve ifadelerin anlamını kendine sunan ve nihayet dilin bizatihi kendi kendisiyle temsilini sağlayan varlıktır ki o da insandır.” (2002: 385)

diyerek söylemin hem dilin hem de onu ı olarak kullanan insanın anlaşılması yönünde bir çözümleme çabası olduğunu gösterir.

Dilin temel öğelerinden biri olan kelime bilinci kuşatır. Fakat bilinçdışını kuşatan imaj olmadan anlam oluşmaz. Görünen dile gelen dilde ifade bulan kelime ile onun zihne farklı şekillerde düşebilen imajı veya kelime ile beraber verilen yahut kelime ile doğrudan bağlantısı olmayıp anlamın oluşmasına dolaylı olarak hizmet eden imajda söylemin bir parçası, unsurudur. İmaj söze dayanmayan temsillerdir. İşaretler, grafikler, renkler, semboller vb. unsurlar imajı meydana getirebilirler.

Her söylem kendi başına anlamlı olmayan ses ünlem kelime hatta cümleyi yapılanışıyla anlama kavuşturur. Ve bu unsurların her biri farklı bir söylem düzeninde farklı anlamalara tekabül edebilir söylem kelimeler cümleler farkı koyan düzenleniş hiyerarşidir. Basitçe sıradan bilinen genel geçer anlamlarıyla gündelik hayatta dolaşan kelime ve cümleler söylem düzeni içinde yapılanmaya başladıkları zaman çok farklı

kimliklere bürünebilirler. Bu bakımdan söylemin yapılanışı kelimeye cümleye giderek dile hayat kazandırır elbette söylemin nerede nasıl kim tarafından hangi maksatla kullanıldığı da anlamın oluşmasında ve söylemin anlaşılmasında belirleyici bir rol üstlenir. Fakat söylemlerin anlamları sabitlenemez zira ortaya çıkaran dile getiren kim olursa olsun ve maksadı hedefi ne olursa olsun ilk muhatabına ulaştıktan sonra söylem muhatabın anlam dünyasıyla yeniden şekillenir. Ve hatta yerine göre yeniden ifade bularak kimliğini tadil etmiş olur. Söylemi tıpkı dil gibi canlı değişken farklılaşan yapılar olarak düşünmek gerekir. Asli unsurlar sabittir; Kelime cümle ses gibi. Fakat bunların birbirleriyle ilişkileri alışverişleri bu alışverişlerin kurulduğu anlam dünyaları bu dünyaları inşa eden süreç hep değişken, devingendir.

Söylemleri tarafsızlıkla ve saflıkla nitelemek imkansızdır. Bir bağlama dayalı olarak sosyal ilişki ağları arasında gelişen söylemleri daima bir şeyi işaret ve ima ederler. Açıktan söylediklerinin yanında üstü kapalı olarak gündeme getirdikleriyle de söylemler önemlidirler.

Söylemin insanın şeyleri belirleyebildiği yönündeki rasyonalist yaklaşıma karşı, insanın dışındaki sistem ve kurallar tarafından sınırlandırıldığının hatta bir noktaya kadar bu sistem ve kurallar tarafından insanın dolayısıyla hayatın belirlendiğini öne sürer. Bu bağlamda söylemde yapısalcı bir damar kendini hissettirir.

Söylem teorileri sözlü ve yazılı anlatımın birliğini ifade etmek için metin kavramına başvurur. Metin kavramı konuşan ile dinleyenin yazar ile okurun anlamın oluşumu sürecinde bu süreci paylaşan iki yüz olduğunu ve birbirinden ayrılmasının anlamı kavrayamama sonucuna götürdüğü ifade eder. Metin kavramı dille ilgili tüm kurallar öğeler ifade tarzları ayrıca dilin kullanımıyla ilgili pratikleri kapsar. Sosyal alana metin kavramı uygulandığında eylemin bir metin gibi kavranması meselesi gündeme gelir. (Ricoeur, 1990: 34)

Metin kavramının bütünleştirici yönünü gözden kaçırmamak kaydıyla yazılı söylemde anlamın dilde, sözlü söylemde bağlamda yoğunlaştığını da belirtmek gerekir. Bağlam sözün ifadenin dile gelmesi açığa çıkması esnasında dile gelen şeyden önce ne olduğuna dile gelişten sonra ne olduğuna bakmaktır. Sözün öncesi ve sonrası anlamın kavranmasını doğrudan etkiler.

2.2 Söylem İktidar İlişkisi

Söylem tanımlarında iktidar konusu gündeme alındığında şöyle bir tarif yapmak mümkündür. Söylem; iktidar istenciyle dilsel araçları kullanarak gerçeklik tasvirinde bulunan bilgisel oluşumlardır. Söylemin bir düzeni hiyerarşisi, birbiriyle bağlantılı öğeleri ve bir hedefi vardır (Çelik ve Ekşi, 2008: 114). Söylemler yalnızca başlangıç itibariyle onu üretenlerin değil onun muhatabı olup onu benimseyenlerin hatta muarız, muhalifi veya karşıtı olup ona cephe açanları da kapsarlar. Daha doğrusu şeyler olarak söylemler kendilerinin gayrıyla mümkün, zıtlarıyla kaimdirler. Her ne kadar insanlar tarafından üretilseler de bir müddet sonra söylemlerin insanları manipüle ettikleri veya insanların söylemlerin mahkûmu haline geldiklerini söylemekte mümkündür. Bu sebeple söylemleri sadece insan eliyle daha doğrusu diliyle bilinçli olarak üretilmiş, kontrol edilebilir ve gerektiğinde ortadan kaldırılabilir yapılar olarak düşünmemek gerekir. Çünkü dilin çok anlamlılığı, anlamlarının belirlenemez ve sabitlenemez oluşu ve dili kullanan her insanla dilin yeniden ve farklı olarak üretilebilmesi imkanı sebebiyle, dil de görünen varlığı dilde tezahür eden ve ahvali dil ile aşıkâr olan söylem-ler bir kere var oldular mı ilanihaye dilde yani dünyada yani insan hayatında daim ve kaim olan yapılardır. Bu bakımdan bir söylem ortaya çıktıktan sonra nasıl şekil alacağı nereye yöneleceği hangi etkilerde bulunacağı tam olarak kestirilemez ve denetlenemez. Zira söylem dil arcılığıyla insan hayatına sunulduktan sonra her dil kullanımıyla zenginleşir şekil değiştirir ve farklı anlamlara kavuşur.

Söylemin dil insan ve hayat içerisindeki bu serüvenin nasıl cereyan edeceğini kestirmek elbette kolay değildir. Yalnızca bu serencamın durakları, uğraklarını peşi sıra çözümlenmek imkânı mevcuttur. Zaten tüketici bir söylem tanımı da analizi de mümkün değildir. Çünkü söylem değişkendir, mübadildir. Bu itibarla bir söylemin nihai olarak nereye ulaşacağını ve neyle sonuçlanacağını söylemek kehanet sınıfına girer. Söylem yalnızca bir iletişim formu değildir. Kendisi aracılığıyla ve sonucuyla ilişkilerin kurulduğu, tanzim edildiği ve iktidarın paylaşıldığı ve duyumsandığı bir düzlemdir. Söylem dil yoluyla bilginin iktidarın önünü açması, iktidarın izharı ve iktidar gücünün kullanımınıdır (Dijk, 1997: 19-34).

Bir söylemin ne zaman nasıl başladığı tespit edilemez, zaten bunun o kadar da önemi yoktur. Önemli olan söylemsel dönüşümlerdir. Söylemin hangi aşamalarda nasıl dönüştüğüdür (Deveci, 1999: 23-39). Örneğin meta-politik söylem belki de devlet nosyonunun ilk çıktığı zamandan beri varolabilir. Ama bundan önemlisi modern devletle meta-politik'in kendini daha güçlü hissettirmesidir. Meta-politik söylem için modern devletin vazgeçilmezliğini tespit etmek onu analiz etmenin en iyi yoludur.

“Foucaultcu düşüncede söylem, hakikat, bilgi ve gücü düzenleyen moddur: bilgi,söylemlerin içine kazılmıştır,onların dışında değildir;ideoloji kavramı da öznenin (yazarın ya da okuyucunun) teorik anlayışına kilitlenmiştir.bilgi güçte içkindir.; eylemler ise birer strateji ve taktiktir.” (Sözen, 1999: 69-70)

(söylemsel) pratikler nerede ne söylendiği ve yapıldığıyla yani bağlamla açıklanır. “söylemler boşlukta durmaz; bir bağlam içinde gelişir, diğer söylem ve bağlamlarla ilişkiye girer ve dışsallaşır. “(Sözen, 1999: 27)

Söylem dilden farklı olarak daima “şimdi” gerçekleşir. Bir özneye, konuşana ihtiyaç duyar. Bir nesnesi vardır, yani bir şey hakkındadır. Söylemin sembolik bir düzeneği vardır, bir dünyası ve bu dünyanın bir muhatabı vardır. Söylem mesajların alıp verildiği mekândır (Ricoeur, 1990: 28).

Ruth Wodak analiz söylem metin kavramlarını birbirinden ayırarak “söylemi belli bir sosyal durumda iletişim olayını mümkün kılan bir spesifik dil kullanımı ve bir spesifik sosyal etkileşim şeklinde tarif eder.” (Sözen, 1999: 26) “Wodak’a göre bir sosyal pratik olarak söylem .. sosyal durum , sosyal yapı , sosyal kurumlar arasındaki ilişkiyi şekillendirir ve bu ilişkilerle biçimlendirilir. (Wodak, 1997: 6) “..Söylemleri belirleyen maddi yapılar değildir;aksine maddi yapıları belirleyen, onların içine yerleştirdikleri söylem şebekesidir.” “bir söylem başka bir söylemi,başka bir söylem diğer söylemi üretir ya da inşa eder.” (Sözen, 1999: 27-33)

2.3 Söylem Analizi

Söylemden bahis açılınca söylem analizi konusu da gündeme gelir. Söylem analizi bir sosyololingüistik çalışma, metin analizi (nahiv), sosyal analiz, bütün bunları içine alan refleksif ya da eleştirel bir analizdir. Söylem analizinin nesnesi sözlü yazılı, sözsüz metindir (Metinler sosyal eylem formlarıdır, sosyal süreçlerin barometreleri ve sosyal değişmelerin göstergeleridir. Söylemin 3 boyutu: bağlam, metin üretme süreci, metin analizi. Metin analizi açıkça söylem üretme yoludur. (Sözen, 1999: 82-83) Söylem analizi cümleciklerin ötesindeki yapıyı analiz etme arzusu gösterir (Mills, 1997-2004: 135). Bu itibarla meta-politiğin analizi meta-politiğin ardını görme çabası olarak belki de meta (öte-ard)-lık tuzağına yakalanmaktan müstağni değildir.

2.2 METAPOLİTİK SÖYLEM

2.2.1 Meta-Politiğin Tanımlanması

Meta-politik kelime anlamı ile üst-siyaset veya öte-siyaset demektir. Kelime Türkçeye çevrildiğinde hem İngilizce deki hem de kelimenin kökenindeki klasik batı dilleri olan Grekçe ve Latince'nin yapısal farklılıkları sebebiyle tam bir çevirisi mümkün olmamaktadır. Meta öneki esasen Grekçe bir önek olup öte anlamındadır. Metafizik gibi. Meta önekinin Latinceye geçmesi anlam değişikliğine de sebep olmuştur. Latince de meta öneki üst anlamını da içerecek şekilde kullanılır. Bu bakımdan bizim kullanacağımız meta-politik kelimesi her iki anlamı da üst ve öte anlamlarını da kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Metapolitik kavramının bu çalışma da ele alınış biçiminden başka kullanışları da vardır. Bizim kullandığımız halinden farklı olarak metapolitik siyaset felsefesinin üst bir noktadan ele alınışı (Badiou, 2006) veya kapsayıcı totaliter politikalar anlamında da kullanılmıştır (Vierick, 2003: 48-75). Ayrıca metapolitiğin “politika dışı” anlamında kullanıldığı yerler de vardır.² Meta-politik bu çalışmada kullanılan bağlama yakın olarak ilk defa Jacques Ranciere tarafından dile getirilmiştir. (Ranciere, 1998: 65) Ranciere meta-politiği klasik yunan felsefesi terimlerinden yola çıkarak ele alır ve siyaset oyununun üst sınıflar tarafından manipüle edilmesi olarak tarif eder (Ranciere, 1998: 228).

Slavoj Zizek ise metapolitiği siyasetin bir gölge oyunu olarak ele alındığı, siyasetin siyaset ötesi üstü bir yerden asıl enerjisini alan, görünen siyasetin kaynağının başka bir yerde olduğunu söyleyen düşünce yahut yaklaşım biçimi olarak tarif eder. Biz de esas olarak Zizek'in meta-politik tanımı üzerinden bir değerlendirme yapmaktayız. (Zizek, 1999: 28) Bu tarife göre görünen siyasal çatışma görünmeyen bir alandaki durumdan veya yapılanmadan kaynaklanır. Dolayısıyla siyaseti okumak için bu görünmeyen alana yönelmek gerekir şeklinde bir anlayış meta-politiğin temel

² Bkz. <http://www.haber7.com/haber/20080823/Turkiyede-politik-aklin-somurgelesmesi.php>

anlayışıdır. Zizek'in tarifinde üzerinde durduğu nokta daha çok meta-politiğin Marksist paradigma içerisindeki halidir. Bunun yanı sıra devletin derinliği ya da görünmeyen yüzü ile ilgili meta-politikte Zizek tarafından ele alınır (Zizek, 2003: 229). Biz her iki noktayı da ele almakla beraber ek olarak meta-politiğin komploculuk yönünü Yasin Aktay'ın çalışması (Aktay, 2005: 35-58 ve Aktay, 2003: 41) üzerinden tartışacağız. Bu yaklaşımlara ek olarak ta büyük güçlerin determinasyonu konusu ve feda siyaseti adı verdiğimiz durumu da meta-politiğin halleri olarak ele alacağız. Her ne kadar günümüzde pek etkisi hissedilmese de cebriyeci yaklaşımda da bir tür meta-politik bulunduğuna değineceğiz.

2.3 Meta-Politiğin Felsefi Nitelikleri

Bir söylem olarak meta-politik bazı felsefi niteliklere sahiptir. Bu nitelikler meta-politiğin sınırlarını çizen kategorik ayrımlar olarak ele alınmamıştır. Yalnızca ilk planda göze çarpan niteliklerdir. Meta-politikle ilgili düşünüm devam ettikçe meta-politiğin bu zikredilen niteliklerden başkaca niteliklere sahip olduğunu keşfetmekte mümkündür. Biz aşağıda maddeler halinde meta-politiğin felsefi denilebilecek bazı niteliklerini açıklamaya çalışacağız.

Meta-politik öncelikle bir kendinde şey (ding an sich) olarak kendini arz eden bir söylemdir. Kendinde şey “mümkün deneyin ötesinde kalan,bilinç tarafından kendisine ulaşamayan ve bundan dolayı bilinemez olan varlık...,insan varlıkları tarafından bilinemeyen aşkın ve insandan bağımsız gerçekliktir” (Cevizci, 1996: 196). Meta-politiğin kendinde şey hali dışardan kendisine nüfuzu imkansız kılmakla beraber, kendi dışındakine meta-politiğin nüfuzunu mümkün kılar. Bu yönüyle es-samed olarak nitelenen ilahlık sıfatının bir şeklidir de denilebilir (Davutoğlu, 1996: 10).

Evrendeki olayların nedensellik çerçevesi içerisinde yasalara tabi olarak şekillendiğini savunan belirlenimcilik düşüncesi meta-politik söylem çerçevesinde

sosyal tüm olgu ve olayların mutlak olarak nedenlere bağılı olduğunu ve bu nedenler tarafından koşullandığı anlamını taşır. Bu görüş her şeyin kendisinin dışındaki bir başka şey tarafından yasalara göre belirlendiğini iddia eder.

Meta-politik çerçevesinde yorumlandığında belirlenimcilik insanın siyasal öznellik vasfına temel teşkil eden akıl ve irade olgularını dışlama niteliğiyle meta-politiğin bir vasfı olarak kendini gösterir. Buna göre geçmişteki belli bazı olaylar bugünkü olayların sebepleridir ve insan bunlardan bağımsız olarak davranamaz.

İdealizm felsefi bir kavram olarak oldukça geniş bir içeriğe sahiptir. Meta-politiğin bir diğer vasfı olarak nitelediğimiz idealizm ise metafizik nesnel idealizm olarak ifade edilen yaklaşımın içinde gösterilebilir. Metafizik nesnel idealizme göre: Gerçeklik görünen bu dünyanın ötesinde ve öznenen bağımsızdır. Bireysel zihin ya da öznelerin ötesinde ve üstünde gerçekten varolan tek bir mutlak, koşulsuz tinsel ilke bulunur (Cevizci, 2003: 196). Bu ilke meta-politiğin farklı hallerinde devlet, uluslar arası güçler, ekonomi vd. olarak ortaya konmuştur. Burada meta-politik açısından ilkenin ne olduğu içeriğinden çok öne çıkan husus gerçekliğin öznelerden bağımsız onların ötesinde ve nüfuz edebilirliklerinin dışında yer alması konusudur. Zaten Meta-politik söylem idealizm vasfıyla gücünü etkili kılar. Zira öznelerin ulaşamadığı ve nüfuz edemediği mutlak bir tinsel ilkenin varlığı söylemin temel argümanıdır.

İndirgemecilik esas olarak açıklanması gereken fenomenlerin ilkel öğelere irca edilmesi tavrıdır (Cevizci, 2003: 208). İndirgemecilik umumiyetle monist karakterdedir. Açıkladığı şeyleri tek bir öğeye dayandırır. Bu bakımdan gerçekliğin farklı yönlerini gözden geçirir. Hatta gerçekliğin farklı yönleri olduğu düşüncesini yadsır. Meta-politik söylemin bütün hallerinde tam bir indirgemeci tavır hakimdir. Mesela Marksist ekonomik belirlenimcilik, bütün bir üstyapı öğelerini ekonomik altyapıya bağlaması tipik bir indirgemeciliktir. Bu bakımdan Marksist ekonomik belirlenimcilik, ekonomik indirgemecilik olarak ta ifade edilse yeridir.

Gerçekliğin değişmez ve doğru tek bir açıklaması olduğu görüşünü esas alan mutlakçılık meta-politiğin bir diğer felsefi niteliğidir. Mutlakçılığa göre kesin sebeplerin kesin sonuçları vardır. Bir alanda değişmez ve ebedi bir ilke varolduğu ve bu alanı değişmez ilkeye göre incelemek gerektiğini savunan mutlakçılık, meta-politik sözkonusu olduğunda meta-politik hallerin temel kabul ettiği ilkelerin siyaset için mutlak olduğu anlamına gelir.

Seçmecilik felsefede çeşitli sistemlerden kendi tezine uygun olan parçaları bir araya toplayarak bir bütün oluşturmak demektir. meta-politik söylemde bir anlamda kendi tezleri için olaylar ve olgular arasından seçme yapar, bu yönüyle seçmeci bir nitelik taşır. Buna göre Yalnızca belli olaylar gerçekliği yansıtır ve bu olayların yorumlanmasıyla gerçekliğe ulaşılır anlayışı meta-politik söylem tarafından kullanılır.

2.4 Meta-Politiğin Halleri

Meta-politik söylemin bazı halleri, görünüm veya tezahürleri söz konusudur. Bu haller tespit ve tasnif edebildiğimiz kadarıyla derin devletçilik, komploculuk, Marksist ekonomik belirlenimcilik ve büyük güçlerin determinasyonu fikridir. Cebriyeci-kaderiyeci anlayışı da meta-politiğin marjinal bir hali saymak mümkündür. Bununla birlikte bu son zikrettiğimiz hal günümüzde ve çalışmamızın örneği olan Türkiye’de pek rağbet bulmadığı için üzerinde fazla durmayacağız. Şimdi sırasıyla meta-politiğin bu hallerini tanımlamaya ve açıklamaya çalışalım.

Siyasal alanla ilgili tartışmalarda en önemli sorunlardan birinin devletin “ne”liği üzerine bir uzlaşuya varılamamış olması olduğu aşikârdır. Bu uzlaşının olmaması daha doğrusu bu konuda temel sorulara doyurucu cevapların hem entelektüeller hem de bizzat devlet meselesinin içinde yer alanlar tarafından verilememesi, sorunu daha da müşkül kılmaktadır. Bu temel sorular şunlardır: bir kurum olarak devlet nelerden müteşekkildir.

Devletin yapısal kurumsal sorunları nelerdir vb. sorular devlet kavramı üzerindeki mutabakatsızlıktan dolayı derin devlet gibi bir kullanımda kolayca zihin bulanıklığını artıran bir kavram olarak işlev görmektedir. Bu sebeple öncelikle devletin mahiyetine dair kelam etmek lüzumu vardır.

Devlet, insanların zorunlu sosyal ihtiyaçlarının bir ürünü olarak tarih içinde oluşmuş bir müessesedir. Bir arada yaşama zorunluluğu ve dayanışma gereği insanları sosyal örgütlenmeye götürmüştür. Mülkiyetin ve mülkiyetin paylaşımı konularının ortaya çıkması hukuki düzenlemeler mecburiyetini getirmiştir. Hukukun ve güvenliğin sağlanması görevleri de devlet uhdesinde gerçekleştirilmiştir. Devletin görünen yüzü tarihin çeşitli dönemlerinde farklı şekillerde de olsa bir idareci zümre tarafından temsil edilir. Bununla birlikte özellikle güvenliğin sağlanması söz konusu olduğunda devlete hamledilen bazı uygulamaların görünen yönetici zümre tarafından doğrudan kabul edilmemesi, devletin görünmeyen bir yüz olduğu fikrini oluşturmuştur. Genellikle derin devlet denilen olgu bu görünmeyen yüzle ilgilidir. Türkiye de özellikle 70'li yıllardaki kaotik toplumsal şartlar döneminde dile getirilen derin devlet meselesi, 90'lı yıllarda yine güvenlik meselesi etrafında yapılan tartışmalarla yeniden gündeme taşınmıştır. İki dönemde de ortak olan husus ülkenin tamamını derinden etkileyen bir güvenlik sorununun büyümesidir. Derin devlet ifadesiyle iki ayrı olgu dile getirilmektedir. Birincisi bürokratik sistem içerisinde illegal bir şekilde örgütlenmiş gruplar veya odaklardır (Dündar, 1997). İkincisi ise daha çok soyut olarak devlet mefhumunun bir tüzel kişilik olarak bir arka planı olduğu düşüncesidir.

Komploculuk meta-politik söylemin hallerinden birisi olarak ele alınabilir. Komplo genel olarak bir maksada ulaşmak için gizli bir plan dâhilinde illegal yollara başvurarak veya etik sınırları tanımaksızın faaliyetler ve eylemlere girişmektir. Siyasal anlamda komplo siyasi hedef ve maksatlar için illegal gizli çoğunlukla da gayri ahlakî eylemler düzenlemektir. Siyasal hayatta belki de komplo olgusu kaçınılmaz bir durumdur. Somut komploların yanı sıra belki onlarda daha etkili olan ise komplo düşüncesi ve komplo

teorilerinden beslenen komplo söylemidir. Komplo düşüncesi hem üretene hem de tüketene çeşitli faydalar sağlar. Komplo kendini (teorisini) üretene ile tüketene (kendi siyasal failliğini yani temelde siyasal özgüvenini – bu da siyasal bilincin zayıflığına işaret eder.) ile siyasetin bir parçası olarak varolur, nihayetinde bir siyasete hizmet eder (Karaosmanoğlu, 2009: 95- 126).

Komploculuğun kullandığı mantık sonuçlardan sebeplere gitmek ve cari sonuçlara göre değerlendirme yapmaktır. Komploculuk bu bakımdan araçsal ve Derridacı anlamda metafiziktir (Derrida, 2002: 214). Komplo zihniyetinin işleyişi sonuçları mutlakçı bir mantıkla baştan kesinleştirir. Sonra sebeplere ve delillere doğru ilerler. Başka verileri seçmeci anlayışla dışarıda bırakarak neticeyi kesinleştirir.

Komplocu-luk/lar geçmişte olanları hep bugünün mevcut güç yapılanmasıyla açıklamakla süreçleri ve sosyal bilinemizliğini ihmal eder(ler). “onlar” ın kim olduğunu açıkça söylemeden müşahhaslaştırmadan, “onlar”ın eylemlerinin sonucu olarak örülen cari hadiseler ve mevcut güçler dengesi üzerinden siyaset yürütmenin kolaylığı komploculuğun bir tür pasifist siyasete dolaylı katkısı veya faydasıdır. (Moskovici,1996: 45-52).

İçselleştirilmiş bir mazlumiyet mağduriyet söylemi komplocu düşüncenin istediği psikojinin zeminini hazırlar. Aslında mağduriyet söylemide bir siyaset biçimi olarak mağduriyet pastasından pay almanın bir yolu olarak işler (Aktay, 2005: 12)

Tabii ki komploların üzerinde duranlar entelektüel açıdan bir perspektif genişlemesi faydası, siyasi açıdan ise sonraki komplolara karşı bir uyanıklık bilinç diriliği faydası elde edebilirler (Göker, 2010: 60-70).

Ekonomik belirlenimcilik iki yüze sahiptir. Birincisi Marksist kuramdır ki, bunun ekonomik belirlenimciği aşikârdır, açıktır. İkincisi kapitalist-liberal ilerlemeci

kalkınmacı iktisatçı söylemdir ki, bu kapalı, zımni bir belirlemeci içeriğe sahiptir. Ondokuzuncu yüzyıl Avrupasının belki de en önemli düşünce akımı Marksizm'dir. Ekonomik, siyasi, sosyal ve felsefi bir kapsayıcılıkla hem ortaya çıktığı yüzyılda hem de sonrasında bütün dünyada geniş bir yankı bulan Marksist düşünce hala zenginleşerek devam eden bir çizgiye sahiptir. Marksist düşüncenin pek çok farklı boyutu vardır. Konumuzla alakalı boyutu ise ekonomi ve siyaset arasında kurduğu ilişkidir.

Marksizm'e göre siyasal yapıya ve siyasete yön veren esas ve değişmez etken ekonomidir. Ekonomi yalnız siyasetin değil diğer temel toplumsal kurumlar olan aile, hukuk, din, eğitim kurumlarının da belirleyicisidir. Marksist kavramsallaştırmaya göre ekonomi bir altyapı kurumudur. Ve üstyapı kurumları olan diğer toplumsal kurumları doğrudan etkiler ve hatta belirler. Özellikle siyaset arka planda devam eden çatışmanın bir sahnesi görünümündedir. Ekonomik etkenin tarihte ve toplum hayatındaki önemine dair önemli analizler yapan Marksizm bu etkeni çok güçlü gösteren yanı sıra bir tür belirlenimcilik ve bütün diğer etkenleri ekonomiye bağlamakla da bir tür indirgemecilik yapar.

Meta-politiğin bir diğer hali büyük güçlerin determinasyonu olarak isimlendirebileceğimiz çok güçlü siyasi veya ekonomik örgütlenmelerin tüm dünyayı saran bir etki ve belirleyicilikte olduğu düşüncesidir. Burada güçlü siyasi örgütlenmeler daha çok devletlerdir bugün ki dünyada ise süper güçler veya en gelişmiş ülkeler olarak gösterilen bu yapılar çoğunlukla sömürge geçmişi olan Atlantiğin iki yakasında bulunan ülkeler, devletlerdir. Bu devletlerin yanı sıra çokuluslu büyük ticari firmaların da büyük güçler sınıfında olduğunu söylemeliyiz. Büyük güçlerin determinasyonu fikri çokuluslu şirketler ve büyük devletlerin dünya üzerindeki tüm olaylara hâkim olduğu, bu olayları oluşturduğu, kontrol ettiği ve denetlediği düşüncesidir. Mutlakçı yönü ağır basan bu düşünce iddiasını desteklemek için argümanlarını olaylardan seçmeci bir tavırla devşirir.

Meta-politiğin bir hali de diğer hallerine nazaran net biçimde ortada olmayan daha ziyade metapolitik karakter taşıyan bir durumdur ki; bu durumu feda siyaseti olarak adlandırıyoruz. Feda siyaseti siyaset yapan özneyi ister ferd düzeyinde isterse grup – topluluk düzeyinde kendi şahsi çıkarı veya çıkarlarından daha büyük bir olgu sebebiyle vazgeçmek zorunda bırakan durumdur. Bu haliyle söylemsel bir baskı kaynağı olarak ortaya çıkan devlet, dava, devrim ve benzeri büyük anlatılar meta-politik bir kaynak haline gelmekte ve siyasi özneyi yönelttikleri özgecilik haliyle meta-politik bir hali ortaya çıkarmaktadırlar.

İlahi, mistik veya insanüstü güç veya güçlerin toplum hayatını ve dolaylı olarak siyaseti belirlediği düşüncesi de meta-politiğin bir diğer halidir. Cebriyeci olarak ifade edilebilecek bu düşünceye göre insan dünya üzerinde bir figürandır ve önceden tayin edilmiş rolleri oynamakla ömrünü tüketir. Dolayısıyla cebriyeci yaklaşıma göre insanın siyaset yaptığını toplumu ve hayatı değiştirdiği düşünmesi bir hayal ve aldanmadan ibarettir.

2.5 Meta-politik hallerin birbirleriyle ilişkisi

Söylemler birbirlerinden bağımsız yapılar, kopuk birimler veya soyut ‘adacıklar’ olmadıklarından geçişgenlik arz ederler ve zaman zaman birbirlerine eklemleme eğilimi gösterebilirler. (Gee, 2005: 28-30). Bu sebeple meta-politiğin halleri söylemsel parçacıklar olarak birbirleriyle irtibat halindedirler. Bu unsurların aralarındaki ilişkiyi şu şekilde kurabiliriz. Komplo Meta-politiğin tinselliğini korumak için üretilir veya kurulur ya da zamanla bu tinselliğe gizeme hizmet eder, buna hizmet etmeye dönüşür. Bu bağlamda komplo düşüncesi, tinsellik ile komploculuk arasında, tinselliğe can damarı olan olan ona hayat taşıyan bir akarsu olarak işlev görür.

Komploculuk sosyal ve siyasalın belirlenip kontrol edilebileceğine dair teorik ve pratik bir yanılığın mutlak ve determinist bir anlayışla kabul etmekte, ekonomik

belirlenimcilik ise süreçlerden ziyade yapıyı öne çıkarması, özneyi yapıya feda etmesi ve tekil kararı göz ardı etmesiyle siyasal ve sosyal alanın imkan(lar)ını tüketen bir kanalı açar, siyasetin açılma ve gelişme imkanlarını anti-politik bir kara deliğin türbülansına sokar. Komploculuk ile büyük güçler arasındaki bağlantı göre komployu kuranlar dış güçlerdir. Komploculuğun mantığına göre zaten buna gücü yetecek olanlarda ancak büyük güçlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK SİYASAL HAYATI ÖRNEĞİNDE METAPOLİTİK

3.1. Türk Siyasal Hayatı

3.1.1. Tarihi Bağlam

Türk siyasal hayatını tanımlamak gerektiğinde iki temel sorun karşımıza çıkar. Birincisi Türk tanımının neyi içerdiğidir. Zira Türk tanımı daha çok etnik bir vurgu taşımakla beraber cumhuriyet sonrası ideolojik bir kullanımla gündeme gelmiştir. Türkiye cumhuriyetinden önce Anadolu coğrafyasında siyasi otorite olarak bulunan Osmanlı devleti Türk tanımını nadiren kullanmıştır. Milliyetçilik dalgasının Avrupa'dan Osmanlıya ulaşmasıyla beraber ideolojik olarak bir Türk tanımı ve kullanımı söz konusu olmuştur. Bu yüzden Türk tanımını daha çok milliyetçilik dalgasının Osmanlı topraklarına ulaştığı günden beri ortaya çıkan siyasi konjonktür çerçevesinde kullanmak yerinde olacaktır.

Türk siyasal hayatı denildiğinde ortaya çıkan ikinci sorun siyasal hayatın ne olduğu ve sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği meselesidir. Türk siyasal hayatı dediğimizde yine Türk kelimesinin ideolojik kullanımıyla eşzamanlı bir tarihi aralıktan başlayarak siyasal hayatı tanımlamak yerinde olacaktır düşüncesindeyiz. Siyasal hayatı modern dönemlerin şartlarını göz önüne alarak tanımlayacak olursak, geniş kitlelerin iktidarla ilgili bir mücadelenin tarafı olması ve iktidar mücadelelerinde etkili olması durumundan yola çıkabiliriz. Bu konuda tarihi başlangıç noktası olarak, umumiyetle Fransız İhtilalinin alındığı genel olarak bilinen bir vakıadır. Fransız ihtilali sonrası ortaya çıkan toplumsal şartlar maddi veya manevi belli güçlere sahip olmayan geniş halk kitlelerinin yalnızca kendi varlıklarına dayanarak örgütlü olarak harekete geçtiklerinde iktidara ve kendi hayatlarına etki eden karar odaklarına etki edebildiklerini göstermiştir.

Fransız İhtilali sonrası Kıta Avrupası'nda gelişen siyasal bilinç ve yansıması olarak siyasal hareketlilik çeşitli olguları siyaset kurumuna kazandırmıştır. Bunlardan en belirgin olanı seçimle iktidar olma meselesidir.

Seçimle iktidar olma ve iktidar yetkilerini kullanma çeşitli ülkelerde çeşitli tarihi safhalardan geçerek kendini göstermiştir. Osmanlı coğrafyası iktidar yetkilerinin kısmen de olsa seçim yoluyla kullanılması hadisesiyle 1876 meşrutî meclis seçimlerinde tanışmıştır. Her ne kadar 1876 seçimleri küçük bir azınlığın oy kullanabildiği ve kısmî yetkileri kullanabilecek bir meclisin olduğu bir seçim olsa da genellikle modern Türkiye tarihi için siyasal hayatın başlangıcı sayılabilir. Elbette siyaset toplumsal hayatın başlangıcından beri söz konusudur, bu yüzden burada siyasal hayatın modern anlamda geniş katılım ilkesiyle uyuşması sebebiyle bu tarihte başladığını söyleyebiliyoruz.

1876 seçimleriyle oluşan meclis, dönemin padişahı II. Abdülhamit'in tahta geçtikten bir müddet sonra güçlü bir yönetim iradesi göstermesi sebebiyle etkili olamamıştır. Fakat bu dönemde siyasi bilinç ve hareketlilik bürokrasiden başlayarak okullara ve askeri kurumlara yayılmış çeşitli basın organlarının ortaya çıkması ve gizli aşikâr örgütlenmeler siyasal bir hayat alanının altyapısını hazırlamıştır.

II. Abdülhamit devrinin sonlarına doğru ortaya çıkan 31 Mart vakası ve hürriyet ihtilali olarak bilinen 23 Temmuz 1908 meşrutiyet ilanı gibi olaylar sonucunda tekrar seçimlere gidilerek bir meclis oluşturulması kararı alınmıştır. İşte bu karardan sonra yapılan 1908 seçimleri Türk siyasal hayatının bütün canlılığıyla ortaya çıktığı tarihtir bu itibarla 1908 tarihini hem Türk kelimesinin ideolojik meşruiyetini bulması hem de modern anlamda seçim sisteminin işleyişiyle başlayan bir siyasal hayatın ortaya çıkması sebebiyle Türk siyasal hayatının ayırım noktası, gerçek başlangıcı sayabiliriz (Karpat, 2007).

1908 sonrası Osmanlı idaresi modern siyasal hayatın çeşitli yönleriyle tam olarak tanışamadan tarih sahnesinden çekilmiştir. Bununla beraber Osmanlı son dönemi kendisinden sonra gelecek olan Türkiye cumhuriyetine siyasal hayatın çeşitli unsurlarını miras bırakmıştır (Zürcher, 2010: 119–139).

3.1.2 Yapısal Ayrım

Osmanlı son döneminin cumhuriyete bıraktığı belki de en önemli miras yönetici insan kadrosudur. Bu kadro ağırlıklı olarak bürokrasi kökenlidir. Bürokrasiden kasıt orduda görev yapmış olmak veya çeşitli devlet memuriyetlerinden gelmiş olmaktır. Bu kadro içerisinde de ağırlık asker kökenli olanlardadır. Askeri kökenlilerin ağırlıkta olduğu bürokratik bir kadronun cumhuriyeti kurması ve Türk siyasal hayatının merkezinde yer tutması sonraki dönemlerde ortaya çıkan hemen tüm sorunlarında temel etkeni olmuştur.

Öncelikle çalışmamızın daha çok cumhuriyet dönemini esas alarak bir tartışma yürütmeye çalışacağımızı belirtmeliyiz. Bu sebeple ilk elde yapısal öğelerin ortaya konmasını gerekli görüyoruz. Türk siyasal hayatının yapısına baktığımızda ilk göze çarpan husus devlet-toplum ayrılığı veya ikiliğidir. Devlet toplum ikiliği devlet ile toplum arasında bir mesafeyi ve uzlaşmazlığı dile getirmektedir. Öncelikle devletin ne olduğunu tanımlamaya çalışırsak konuyu biraz daha açıklayıcı hale getirmiş oluruz.

3.1.3 Modern Türkiye’de Devlet

Türkiye cumhuriyetini kuran kadroların temel aldığı devlet anlayışı daha çok normatif bir biçimde idealist düşünce çizgisindedir. Bu anlayışa göre devlet milli duygu ve şuurun cisimleşmiş halidir (Heper, 2006: 75). Devlet merkezli hayat tüm toplumu ve hayatın diğer alanlarını kuşatıcıdır. “ organik bir bütünlük olarak devletin dışında bir varlık ve sosyal hayat tezahürü mümkün değildir” (Davutoğlu, 2000: 236). bu yönüyle devlet hegelci tinin yeryüzündeki yürüyüşünün nihai kertesi ve tezahürüdür (Yalvaç, 2007: 29).

3.1.4 Devlet Mefhumunun Somut Yüzü: Bürokrasi

Elbette Türkiye cumhuriyetini kuranlar için devlet mefhumunun bu derece güçlü olmasının somut gerekçeleri vardır. Ağırlıkla gözlerini Osmanlı devletinin son kaybettiği topraklar olan, bir nevi Osmanlı heartland'ı olan balkanlarda açan kurucu kadrolar yıkılışa bile bir ihtişam tecrübesini devralmışlardır. Aldıkları eğitimin odağında da daima devletin bekası fikri geçerli olmuştur. Bu sebeple cumhuriyetin kurucu kadroları idare şekli ne olursa olsun idare eden kim olursa olsun sabit ve daimi bir devlet fikriyle yetişmişlerdir. Cumhuriyet kurulduktan sonra da devletin toplum hayatında asli ve vazgeçilmez olduğu kabulüyle devraldıkları milletin değerler sistemiyle uyuşmamasına rağmen, batılılaşma ve modernleşme hamlelerini devletten gelen toplumda kabul görür güveniyle uygulamışlardır. Fakat modernleşme hamleleri bir yönüyle başarıya ulaşmışsa da bir yönüyle de Osmanlıdan beri devlet toplum arasında mevcut olan mesafenin açılmasına sebep olmuştur. Zira Osmanlı döneminde devlet mekanizmasıyla toplum arasında mesafe olmasına rağmen ağırlıkla devlet katındaki kimselerle halkın etosu aynıdır. Bu etos yaşama farklılıklarıyla beraber İslam'dır. Toplumun değerler sistemini ve organizasyonunu esas belirleyen olan İslam'ın cumhuriyet devrinde çeşitli müdahalelerle etkisiz kılınmak istemesi toplum devlet mesafesini açan temel etkidir. Tabii ki toplum devlet mesafesini açan tek sebep bu değildir. Özellikle uygulama olarak cumhuriyetin ilk dönemlerinde ceberut bir idare tarzının benimsenmesi, refahın toplum katmanlarına yayılamaması ve siyasal hayatta toplum tercihlerine devamlı surette müdahalelerde bulunulması devlet-toplum mesafesini açan sebeplerdir.³

³ Devlet denilen soyut düzlemin mekanı, formu, formel ilişki düzeyi olan bürokrasinin kendi içinde de aslında devlet toplum ilişkisindeki kopukluk gözlemlenebilmektedir. Bürokraside bir merkez teşkilatı

Soyut devlet mefhumunu sahiplenme durumundan dolayı ve fiilen devlet erkini kullanmasından dolayı sivil ve askeri bürokrasi devletin somut yüzüdür. Devlet denilince esas itibariyle bürokratik zümreler anlaşılır. Türkiye cumhuriyeti için kurucu kadrolardaki ağırlıkları sebebiyle çoğunlukla devleti temsil ettiği düşünülen silahlı kuvvetler siyasal sistem içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ordunun yeri ve bu yeri kuruluş sürecinden beri itibar imtiyazla korumak istemesi çoğunlukla sivil siyasetin aleyhine bir durum olarak siyasal hayatta kendini göstermiştir. Darbeler ve çeşitli yollarla siyasal akışa müdahil olan ordu siyasal sistemin hem vazgeçilmezi hem de sorun kaynağı olmaya devam etmektedir. Ordunun yanı sıra sivil bürokrasi de – daha çok merkezi teşkilat, müdürlük, müsteşarlık gibi üst mevkilerdir burada söz konusu edilen devletin müşahhas yönüdür. Sivil bürokrasinin özellikle yüksek yargıyı oluşturan kısmı siyasal hayatta etkin ve çoğu zaman sivil siyaset aleyhine işleyen bir davranış içerisinde. bu noktada soyut bir insani tasavvur olan devletin somut yönü olan bürokratik yapının seçkin bir tavırla hareket ederek esasında insana hizmet için ihdas olunan insan yapısı bir oluşum olan devleti amacından uzaklaştırdıklarını belirtmeliyiz. devletin siyasal belirleme tekelinin toplumla nomos uyumsuzluğunun olduğu durumlarda devlet- toplum mesafesinin açıldığı görülmektedir.

vardır ki dışındakiler taşra diye isimlendirilir. Taşradakilerin gözünde ise merkezdekiler orada oturup hiçbir şey yapmayanlar işleri yavaşlatan gelişmeye mani olanlardır. Taşrada iş üretmek ancak merkezde bir bağlantı noktasına etki eden bir odakla ilişki de olmaya bağlıdır.

3.1.5 Devlet-Toplum İkiligi

Devlet Arapçadan dilimize geçen bir kelimedir. Değişmek, bir halden başka bir hale dönmek; nöbetleşe birbiri ardınca gelmek, üstün gelmek, zafer kazanmak gibi anlamlara sahiptir. Genel olarak devlet bir toprak üzerinde belli bir insan topluluğunun siyasal olarak örgütlenmiş çatı kurumuna verilen isimdir. “tarihin ilk dönemlerinden itibaren toplum hayatının vazgeçilmez bir unsuru olan devletin mahiyeti, fonksiyonları, yapılanma biçimleri ve ahlaki sınırları daima kültürel zeminin özellikleriyle bağlantısını korumuştur ” (Davutoğlu, 2000: 235). Devletin tanımlanmasında siyaset felsefesi ve sonrasında siyaset biliminin soyut ve somut özellikleri göz önüne alarak çeşitli katkılar yaptıkları görülmektedir. Siyaset felsefesi genel olarak devleti aşkın ve soyut nitelikleriyle ve ontolojik yönüyle ele almıştır. Felsefe tarihi içinde Platon’dan başlayan çizgi devleti bir ideal formun toplum hayatındaki bir tecessümü olarak tanımlamış, devamında Hegel’de bu tanımlama mutlak tinin tarih içinde tecessümü olarak ifade edilmiştir. Siyaset biliminin geliştirdiği tanımlarda ise devlet fonksiyonel yönüyle toplum değerleri ve ihtiyaçlarının cevap bulduğu bir siyasi aracı, organizasyon olarak tanımlanmıştır.

3.2 Devlet ve Siyasal

Siyasalın Türkiye bağlamında değerlendirilmesi iki temel sorunu ortaya çıkarır. Bu sorunlardan ilki devletin siyasal ayrımını yapmasıdır. İkinci sorun ise, devletin bu ayrım muvacehesinde siyasal alanı, hayatı belirlemesidir. Siyasal alan hem profesyonel düzeyde resmi siyaset yapma süreçlerini ihtiva eder. Hem de bu süreçlerin öncesi olan sivil toplum düzeyindeki faaliyetleri işaret eder. Sivil toplum Türkiye’de siyasal alanın izin verdiği ölçüde varolabilen bir gerçekliktir. Siyasal alanı tayin eden devlet dolaylı olarak sivil toplumu da belirleme gücünü elinde tutar. Fakat bazı devlet politikaları kaçınılmaz olarak sivil alanı güçlendiren sonuçları doğurmuş bu da devletin siyasal alanı belirleyiciliğini zayıflatmıştır. Ama burada zayıflatma meselesini vurgulamak gerekir.

Zira devlet kaynaklı politikaların yine devletin özgüllüğünü zayıflatması meselesi konunun devlet eksenini dışında düşünülemez. Sivil alanın genişlemesi devlet etkisini azaltmıştır, ancak ortadan kaldırmış değildir. Devlet ontolojik olarak siyasalın kaynağı ve siyasal hayatın merkezi olması vasfını yitirmez. Yalnız zatiyle siyasal hayatın göbeğinde duran devlet vasfındaki bazı değişikliklerle siyasal alanı etkilemeye devam eder.

Devletin siyasalı belirlemesi noktasında esas olan bu belirleme yetkisinin korunmasıdır. Değilse siyasalın hangi içeriğe, değer sistemine ya da norma göre belirlendiği tali bir konudur. Devlet siyasala karar verme tekeli elinde tuttuğu sürece zatiyetini muhafaza edebilir. Bir yerde devletten bahsetmek nihayetinde siyasalı tayin eden bir tözden bahsetmektir.

Siyasal alan devletin temel normlarına bağlılık bildirenlere açılır. Bu normlar genel olarak cumhuriyete sadakat olarak ifade edilir. Normların bağlandığı değerler seti ise laikliktir. Laikliğin açık bir tanımının olmaması veya dünyadaki tanımın dışında uygulanması devletin layüsel davranışını kolaylaştırmaktadır. Bilhassa bu yüzden laiklik tartışmaları muğlâk bir zeminde cereyan ederek devletin istisnayı oluşturma imkânını genişletmekte elini güçlendirmektedir.

3.2.1 Siyasal Alanın Kontrolü

Siyasal olan toplumun kurulma süreciyle ilgili antagonist bir deneyimdir. Politik olanı mümkün kılan şey, politik kimliklerimizi borçlu olduğumuz bu kurucu gerilim anında verilen karardır (Kaya, 2010: 415). Bu noktadan bakıldığında aslında Türkiye'deki tüm siyasi akımlar devlete göre şekillenmişlerdir. Bir kurucu an bu akımlar için devletin davranışı eylemiyle mümkün hale gelmiştir. Ancak devletle bir şekilde devletin bir yüzüyle muhatap olmakla siyasi hareketler kimlik kazanmışlardır. Bu bakımdan devlet Türkiye için siyasal kimlik kazanımının çıkış noktasıdır.

Siyasal olanı tayin etme çabası, her şeyi belirleme çabasıdır. Eğer Schmittian perspektiften bakacak olursak siyasal olanın başat, primordiyal ve varoluşsal olması toplumsal olan her şeyin belirlenmesi çabasının bir sonucu olarak siyasal olanı tayin gayretinin neden bu kadar belirgin olduğunu açıklar. Bu bağlamda Türkiye’de devlet otoritesi her şeye karışan değil her şeyi belirleyen yani politik olanı daima ve mutlak olarak elinde tutan olmak istemiştir. Meşhur Ankara valisi Nevzat Tandoğan’ın “bu memlekete lazım olan komünizm ise onu da biz getiririz” ifadesi bu anlayışın tipik bir yansımasıdır (Özdemir, 1995: 168).

3.2.2 Devletin Siyasal Ayrımı

Devlet siyasal ayrımını yapan odak olarak siyasal birliğin ve dışlamanın sınırlarını çizer. Siyasal alanın neresi olduğunu belirler. Siyasal sözün itibar kriterlerini koyar. Kimin söz söylemeye mezun olduğunu söyleyip, icazetini verir. Siyasal alanın meşruiyeti ancak devlete olan rabıtasıyla mümkündür. Siyasal alandaki meşruluk daima devletin inhisarındadır. Tüm siyasal yasak uygulamaları aslında devletin mutlak gücünü siyasal alanın sahipliğini göstermek için vardır.

Cari hukukla uyuşmayan özellikle legal siyasi partilere yönelik yasaklamalar tam da devlet iradesinin siyasal alanı tayini gücünü göstermek için üretilmiş gayrı meşru yasaklardır. Aslında AKP’ye açılan parti kapatma davasında, davanın mesnedi sayılan delillerin niteliksizliğine rağmen davayı açmaya yeterli sayılmaları devletin siyasalı belirleme gücüne bir atıf yapmaktaydı. Ne var ki kapatma davasının beklentilerin aksine reddedilmesi belki de bir bakıma siyasalı belirleme tekelinin dağıldığına işaret sayılabilir. Anayasa mahkemesinin 367 kararı ve AKP kapatma davası istisna oluşturma örnekleri olarak göz önündedir. Yargı devletin müşahhas yüzü olarak bu tiyatrodaki sahnesini alır. Çünkü “ordu cumhuriyeti koruyamamaktadır, görev yargıya düşmektedir.” Bunu takiben 29 Aralık 2010 tarihli MGK bildirisinde iç tehdit tanımının

değişmesi veya esnemesi (CNNTürk, 2010) tekelin dağıldığını gösteren başka bir emaredir.“politik birlik var olduğunda iç düşmandan bahsetmekte olanaksızdır” (Schmitt, 2006: 39).

Siyasalı tekeline tutan devlet dost-düşman ayrımını çeşitli dönemlerde farklı şekillerde yapa gelmiştir. Siyasal ayrımının bariz bir örneği olarak 28 Şubat dönemi zikredebiliriz. 28 Şubat 1997 ‘deki MGK toplantısında ülkenin güvenliğine yönelik en önemli iç tehdit olarak irtica nitelemesi yapılması ve bu toplantı sonrası çeşitli safahatla uygulamaya konulanlar tipik bir siyasal ayırımıdır. Elbette burada doğrudan bir düşman ifadesi geçmese de tehdidin düşmandan geleceği gerçeği zımnen bir düşman tarifinin dolayısıyla siyasal ayırımının yapıldığını göstermektedir. Öyle ki;

“Düşman ilan etmenin çok sayıda ve ılımlılaştırılmış biçimleri mevcuttur: müsadere, vatandaşlıktan çıkarma, örgütlenme ve toplantı yasağı, memuriyetten men vs.” (Schmitt, 2006: 67).

28 Şubat sonrası ortaya konulan uygulamalar yukarıdaki durumların birebir yaşandığını göstermiştir. Schmitt’ e göre “devlet içinde huzuru sağlama mecburiyeti kriz anlarında devleti iç düşman tespit etmeye sevk eder .. Politik birliğe dâhil olanı düşman ilan etmek, onu hukuk dışı kılmak ve böylelikle hukukun sağladığı güvenceden mahrum bırakmak, politik cemaatin dışına sürmek gibi çeşitli tedbirler yoluyla işler. Ancak bu düşman ilanı sivil savaşın kapıda olduğunun ve devletin çözüldüğünün bir işaretidir” (Schmitt, 2006: 61-2). Bu mülahazayı esas alacak olursak 28 Şubatın devletin siyasalı belirleme tekeline kaybetmesi sürecinin başlangıcı olduğunu da söyleyebiliriz.

3.3. Meta-Politik Söylemin Türkiye Yansımaları

Türkiye’de devletin siyasal hayatta merkezi etkisini vasfını siyasalı belirleme kudretinden aldığı önceki bölümlerde tasvir ve ifade etmeye çalıştık. Bundan sonra siyasalın katı bir dost-düşman ayrımı ekseninde değil, toplumsal tabii kimlik ayrımları çerçevesinde “biz ve onlar” nosyonundan hareketle doğal olarak şekillenmesi gerektiği noktasından hareketle konuyu tartışacağız. Siyasalı vazedildiği istikamette tayin şekli belki yine devletin tekelinde kalmalıdır. Bununla birlikte devleti kuran toplumsal yapının ve o toplumsal yapıların unsurları olan sınıflar, zümreler ve grupların hatta örgütsüz kitlelerin “siyasal”ı sayılabilecek olan kimlikleri, dünya görüşleri hayat tarzları ve davranışları esas olarak siyasete yön verir. Daha doğrusu toplumda tabii olarak bulunan mevcut farklılıkların siyaseti şekillendirmesi gerektiği gerçeğinin kabulü siyasetin önünü açan ve sağlıklı dinamik bir bünye olarak toplumsal hayatın işleminin önünü açan ilkedir. Bu noktadan yola çıkarak siyasal ayrımının zımnen, siyaseti her düzeyde başlatan muharrik olduğunu belirtmeliyiz. Siyaseti ve giderek nüvesi siyasalı tüketen bir söylem olarak tespit edilen meta-politik söylemi Türk siyasal hayatı içerisindeki örnekleriyle bundan sonra ele alabiliriz.

3.3.1 Siyasal Hayatın Meta-Politik Bakımından Dönemlendirilmesi

Meta-politik söylemin Türk siyasal hayatı içindeki etkisini incelemeye öncelikle Türk siyasal hayatının bu söylemi aşikâren görebileceğimiz bir dönemlendirmesini yapmaya çalışarak ele alacağız. Siyasetin açılması ve kapanması olarak tanımlanabilecek bir noktadan konuya yaklaşalım. Siyasetin açılması ile kastettiğimiz siyasetin toplumsal hayatta toplumsal unsurların katılımına açık olduğu, siyasete katılma ve çeşitli şekillerde siyaset yapma imkânının toplumsal unsurlarca kullanıldığı dönemlerdir. Siyasetin kapanması da siyaset yapma imkan ve kanallarının toplumsal unsurların sınırlı kesimleri tarafından kullanılabildiği büyük oranda kitlelilik ve yaygınlıktan uzak olduğu dönemleri ifade eder.

Türk siyasal hayatı için ilk elde siyasetin açıldığı ve kapandığı dönemler birbirini takip eden dönemlerdir. 1908’i Türk siyasal hayatının başlangıcı sayacak olursak 1908–1911 arası siyasetin açıldığı ilk dönemdir. 1911 den 1923 e kadar olan dönemde ise; ittihat terakkinin hâkim olduğu, siyasal hayata ağırlığı koyduğu yıllarda siyasetin bir kapanma yaşadığını (1911–1918), 1918 sonrasında ise ile siyasetin açılma ve kapanmayı birlikte yaşadığını söyleyebiliriz. Mamafih birinci dünya savaşının etkisi ve akabinde Osmanlı devletinin dağılma süreci ve yeni bir devletin ortaya çıkması safhaları oldukça bol ve kesif veriyi karşımıza çıkarmakta olduğundan dikkatimizi analizi daha rahat sürdürebileceğimiz cumhuriyet dönemine yoğunlaştıracamız. 1923–1927 arası cumhuriyetin kuruluş yıllarıdır. Bu dönemi de siyasetin nispeten açık olduğu bir dönem olarak ele alabiliriz. 1927–1933 arası rejimin konsolide olma ve hegemonik tavra geçme sürecidir ki bu da hemen bütün dünyada siyasetin kapandığı bir dönemdir. 1933–1946 arası ise yalnız Türkiye’de değil Türkiye’nin yöneldiği veya içinde yer aldığı siyasal dünyada yani Avrupa da siyasalın kapandığı bir dönem sayılabilir. 1946 ile beraber iki partili siyasal hayat başlamıştır. Bu dönemden 1960 darbesine kadar ki 14 yıl siyasetin açıldığı bir dönemdir. Darbe akabinde askeri yönetimin hâkim olduğu 1960–1962 dönemi, yine 1971 muhtırası sonrası askeri yönetimin etkisi altındaki 1971–1973 dönemi siyasetin kapandığı dönemlerdir. 1962–1971 ve 1973’ten 1980 darbesine kadar olan dönemlerde siyasetin açıldığı dönemlerdir. 1980 darbesi sonrası 1983 e kadar olan dönem siyasetin büyük bir zabt-u rapt altında olduğu, kapandığı bir dönemdir. 1983 seçimlerin 1987 siyasal yasaklı liderlerin siyasete dönüşüne kadar geçen süreci siyasetin nispeten açık olduğu bir dönem sayabiliriz. 1987–1993 arası siyasetin büyük bir canlılıkla dönüş yaptığı bir dönemdir. 1993’ten 1995’e kadar bir tür örtülü darbe dönemi (Aksiyon, 2010: 32-38) yaşayan Türkiye’de siyasetin nispeten kapalı olduğu bir zaman dilimidir. 1995–2002 kadar olan dönem siyasetin açılma ve kapanmasının çalkantılı bir biçimde yaşandığı zamanlardır. Özellikle post-modern darbe olarak da isimlendirilen 28 Şubat 1997’ den sonrası yine siyasetin sıkıştığı bir dönemdir. 3 Kasım 2002 den

günümüze kadar olan dönem, 2002–2007 arasında nispeten zayıf olsa da siyasetin açıldığı ve giderek bütün canlılığıyla ortaya çıktığı bir dönemdir.

3.3.2 Meta-Politiğin Türkiye Tezahürleri

Yukarıda yapmaya çalıştığımız dönemlendirmenin maksadı siyasal nihayetinde siyaseti tüketen bir söylem olarak ele aldığımız meta-politiği hangi çerçevede ele alacağımızı göstermektir. Türk siyasal hayatının açıldığı dönemler siyasetin aleyhine çalışan bir virüs olarak da tanımlanabilecek olan meta-politiğin sahne aldığı ve kendini daha kuvvetle gösterdiği dönemlerdir. Siyasetin kapandığı dönemlerde meta-politik zihinlerde işlemeye devam etse de ifade düzeyine pek çıkmamaktadır.

Meta-politik söylemin çalışma dile gelme düzeyi daha sloganiktir ve halk dilinde görünür hale gelir. “birileri iş başında”, “bedel ödetirler”, “fatura keserler” “karanlık güçler”, “güç odakları” gibi sloganik cümleler meta-politik söylemin en öne çıkan ifade kalıplarıdır.

Meta-politiğin Türkiye’deki tezahürlerinin başında derin devletçilik gelir. Derin devletçiliğin iki temel görünümü vardır. İlk ele alındığı yönüyle yani bürokratik sistem içerisindeki illegal yapılanma anlamında derin devlet fikrini destekleyecek pek çok olay Türk siyasal hayatında mevcuttur. Bu olayların kaynağı olarak derin devlet denen yapı veya yapılanmaların kısmen de olsa son zamanlarda deşifre edildiği görülmektedir. Zaten bu yapı veya yapılanmalar söylem düzeyinde güçlerini örtülü, gizli, çözülemez ve nüfuz edilemez olmalarından almaktadırlar.

Derin devlet bir yönüyle toplumun tanzimiyle ilgili devlet elitlerinin istediği yönde illegal yolları kullanacak ve elitlerin kendilerini meseleye bulaştırmadan oluşturdukları bir yapılanmanın adıdır. Tabii ki bu yapılanma yalnızca devlet elitlerinin isteğiyle oluşmuş bir yapılanma değildir. Büyük güçlerin determinasyonu bahsinde de

değınileceği gibi bu yapılanmanın bir yönü Türkiye cumhuriyeti dışındaki devlet ve uluslar arası örgütlerin inisiyatifiyle bir kısmı ise devlet elitlerinin rızasıyla oluşmuş görünmektedir.

Devletin her şeye karar veren ve gücü yeten bir arka planı olduğu düşüncesi ise derin devletçi meta-politik halin ikinci şeklidir. Bu ikinci şekilde tartışmalar devleti ele geçirmek bahsinde yapılır. Türkiye’de ulus devletin zayıfladığı bir sürece girildiği sıklıkla dile getirilmektedir. Bir yandan da kurumsal olarak devletin daha modern ve güçlü bir hale geldiği de görölmektedir. Şayet devlet -söz konusu olan tabii ki ulus devlettir- zayıflıyorsa, devletin politik olana dair karar verme iktidarı da elden gidiyor demektir bu elden gidiş tabii ki “devleti ele geçirmek istiyorlar” diyenlerin dile getirdiği bir durumdur. Devleti ele geçirme söylemi ise hem devletin ele geçirilebilecek şey olduğunu ve hatta hem de zaten bundan öncede ele geçirilmiş olduğunu imler. O vakit devletin hangi elde olduğu politik olanı tayin edecek olan devlet ise şayet bu elin kimin eli olduğu asıl mühim mesele haline gelmektedir.

Meta-politik söylemin Türk siyasal hayatındaki bir tezahürü komploculuktur. Komploculuk bakımından Türk siyasal hayatının neredeyse bir cennet olduğunu söylemek abartı sayılmaz. Komplo teorisinin üreticisi alıcısı satıcısı ve dolaşımı Türkiye’de hayli bol ve yoğundur (Bora, 1996: 42–44). Türkiye’de komplocu düşünceye yaslanarak fikir, senaryo ve teori üretenlerin farklı siyasal akımların içinde yer aldığı görölmektedir. Kemalisti, milliyetçisi, İslamcısı vb. tüm düşünce ve siyasi hareketlerden insanlar ve hareketlerin önemli figürleri birçok siyasi olayı komplo olarak nitelemekten geri durmazlar. Yabancılara her toprak satışını kompilonun bir gereği saymak bireysel girişimi yok saymakla mümkündür. Başka ülkelerde mülk sahibi olan kendi vatandaşlarını değerlendirmenin içine katmayarak seçmeci bir anlayışla durumu ele almak istenilen neticeye ulaşmak için elzemdir.

Komploculuk toplumsal değişimin yoğun olduğu ve elitler arası mücadelenin sertleştii dönemlerde sahneye çıkmakta kendini daha fazla göstermektedir. Örneğin

1957 yılında başbakan Adnan Menderes'in CHP muhalefetini hükümete karşı halkı kışkırtmak komplosu içinde olduğunu söyleyerek suçlaması buna bir örnektir. En yakın komplo ifadesi örneklerinden biri 2011 milletvekili seçimlerine giden süreçte MHP' li bazı üst yöneticilerle ilgili ortaya çıkan video görüntülerinden dolayı hükümetin MHP aleyhine bir komplonun içinde olduğunu söylenmesidir. CHP eski genel başkanı Deniz Baykal'ın yine bir video görüntüsü skandalı ile genel başkanlıktan istifa etmek durumunda kalmasının ardından basın toplantısında olayı doğrudan komplo olarak nitelenmesi de bir başka örnektir. Oldukça ilginç sayılabilecek bir başka komplo ifadesi ise elan CHP genel başkanı olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun 12 Eylül 2010 tarihindeki referandum oylamasında oy kullanamamasını komplo olarak nitelenmesidir (NTV, 2010). Bu iki zaman aralığı ve tarihsel konjonktürü farklı ilk iki örnekten yola çıkarak en basitinden komplo ile ilgili siyasi muarızların birbirini suçlamasının politik bir kar elde etmeye dönük yönü gözlenmektedir. Muhalefet veya iktidar konumunda karşıt siyasetle mücadelede geriye düşüldüğünün görüldüğü anda komploculuk suçlamasına başvurulması en azından kendi siyasi özneliği sorgulamamak anlamına gelir. Bu durumda meta-politiğin başlangıç itibariyle işlevsel fakat nihai kerte de siyasal özneliğe karşıt vasfını aşıkarmaktadır.

Meta-politik söylemin Türk siyasal hayatındaki bir başka yansıması da büyük güçlerin – öncelikle dünya siyasetinde ağırlığı olan büyük devletlerin - siyasal alanı tamamen kontrol ettiğine dair derin inanıştır. Bu duruma büyük güçler mitosunu diye isim vermek de mümkündür. Zira Türk siyasal hayatının ilk dönemlerinde “düvel-i muazzama” olarak nitelenen büyük devletlerin siyasete etkisi 1950 sonrası ile kıyaslandığında abartılı noktalara varmıştır. Türkiye'nin dış politikasında çoğunlukla dünya siyaset sahnesinde etkin olan batılı büyük devletlerle hareket etmesi, II. Dünya savaşı sonrasında ortaya çıkmış bir durumdur. 1950 sonrasında Truman doktrini çerçevesinde ABD kaynaklı dış yardımlar, NATO'ya üye olunması, istihbarat işbirliği ile özellikle ABD ile geliştirilen ilişkiler sonrasında ise adeta bir yörünge konumu benimsenmiştir. Kıbrıs meselesi, haşhaş ekimi gibi kritik konularda ABD politikalarının

hilafına hareket eden siyasetçilerin ambargolarla dışarıdan, muhtıra ve darbelerle içerden maruz kaldıkları durumlar büyük güçlerin Türkiye özelinde ABD'nin etkinliğini gösteren, bu etkinliğin doğrudanlığının ve derecesinin tespit edilememesi ise etkinin kaynağının mitos haline gelmesine sebep olmuştur. 90'lı yıllarda büyük güçler mitosunu besleyen bir kaynaktan ab ülkelerinden gelen baskılardır. 28 Şubat sonrasında ise mitosa İsrail unsuru eklenmiştir. Elbette büyük güçler mitosuna sadece devlet örnekleriyle sınırlı değildir. Uluslararası şirketler, giderek onun soyutlanma düzeyi olan finans-kapital sistem olarak ifade edilen dünya para ekonomisinin büyük oyuncularını da bu mitos içinde önemli bir yer tutar. Ayrıca yine Türkiye özelinde çok yaygın olan “dünya hakimi olarak Yahudiler ve masonlar”da bu mitosun diğer görünümleridir.⁴

Marksist ekonomik belirlenimcilik Türkiye örneğinde daha çok Türkiye içindeki ana sermaye gruplarının siyaseti belirlediği fikrine yaslanır. Büyük sermaye gruplarının dünya kapitalizminin bir uzantısı olduğu argümanı büyük güçler mitosuna ile ekonomik belirlenimciliği buluşturan bir yaklaşımdır. Buna göre zaten dünyaya hâkim olan ekonomik büyük güçler, büyük devletlerin altyapısındırlar. Büyük devletlerin siyasetini belirleyen ekonomi doğal olarak dünya siyasetini de belirleyen temel ve değiştirilemez etmendir. Bu durumda ekonomik belirlenimcilik büyük güçler mitosunu beslemektedir. 28 Şubat sonrasında yaşanan bankaların aktiflerinin boşaltılması olaylarını borsa manipülasyonu ile büyük güçlerin – hem devlet hem şirket bağlamında – etkisine bağlamak ekonomik belirlenimciliğin en bariz örneğidir. Yanı sıra Anadolu sermayesinin etkinliğini engelleyen olarak gösterilen TÜSİAD çevresinde toplanmış sermaye zümresi de ekonomik belirlenimciliğe bir diğer örnektir.

Şahıs ve grup çıkarımı götüğü siyasetin soyut değer odağının gerisine koyan feda siyaseti Türk siyasal hayatında görülen meta-politik söylem hallerinden biridir. Feda siyaseti dava, devrim, devlet, tarih, millet, cemaat vb. kutsal bir düzey için kendi hesap

⁴ Yahudilik ve masonlukla ilgili hayli geniş bir popüler literatür mevcuttur. Özellikle Harun Yahya ve Süleyman kocabaşın eserlerine bakınız.

ve beklentilerini ertelemesi veya yok saymasını siyasi özneye telkin eden söylemsel bir baskı şeklinde işler. Bu yönüyle “zionca” bir tarafı olan feda siyaseti muhayyel bir gelecek adına aslında mümkün siyaset yollarını bir tarafa bırakarak bir tür apolitikleşmenin de önünü açar. Türkiye de ki sol hareket içinde yer alan kadınların kendi siyasi toplumsal beklentilerini devrim uğruna göz ardı etmeleri ilk akla gelen feda siyaseti örneğidir. Ülkücü siyasi çizginin canını verme pahasına devletin bekası adına girdiği tüm faaliyetleri feda siyasetinin hanesinde görebiliriz. Ayrıca İslami tandanslı cemaat oluşumlarının siyasi taleplerini cemaatin bekası ve birliği için ertelemesi ve hatta bu taleplerden feragat etmesi de feda siyasetinin örneklerindedir. Alevi taleplerinin sol siyasetin içinde beklediği cevapları bulamaması da belki feda siyasetinin bir neticesidir. Feda siyaseti meselesi aslında başlı başına bir yoldan giderek diğer yoldan gitmeyi feda etmekte sayılabilecek olan siyasetin hususi olarak işlenmesi gereken bir halidir denilebilir.

3.4 Meta-Politiğin Siyasal Tüketişi

Meta-politik söylemin halleri çeşitli biçimlerde siyasal, giderekte onun üst bir görünümü olan siyasetin imkânlarını tüketirler. Derin devlet siyasal ayrımı yapan odak olarak siyasal özneye siyaset içinde yer bırakmayarak siyasal tüketir. Büyük güçler mitosunu bütün siyaseti hatta hayatı belirlemediği fikrini yayan yönüyle siyasal özneyi itibarsızlaştırarak, bütün siyasetin büyük güçlerin tanzim tespit ve tayin ettiği sahnede figüranlık mevkiinde kaldığını imleyerek siyaseti tüketmektedir. Komploculuk komploların dört bir yanı sardığını ve komploların ardının görülse bile komplocunun yakalanamayacağını zımnen varsayarak siyaseti tüketir. Belki bu komplocular fark edilse bile onlar büyük güçler oldukları ve siyaseti zaten onlar tanzim ettikleri için öznenin siyaseti anlamsızlaşacaktır. Ekonomi altyapı kurumu olarak üstyapıyı değiştirilemez biçimde baştan belirlemiş ve tarafları çoktan tayin etmiştir. Bu durumda siyaset proleter safında olmakla burjuva safında olmak arasında temellenir. Bu

kaçınılmaz tercih içinde sınırlı hakkı – yalnızca iki taraf – olması siyasi öznenin failliğini ancak saf tutmaya indirgeyerek tüketir.

3.5 Siyasal Özneliğin Olumlu Örnekleri ya da Karşıt Meta-Politik

Politik kaos anları politik düzenin işlevinin ve düzen tesis etme işinin gereklerinin görünüşe çıktığı anlardır. Bu anlar hâkim söylemlere karşı politik eylemin cevabının etkili olduğu anlardır. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde 367 kararına karşılık erken seçim kararı alınması gibi anlar siyasal özneliğin öne çıktığı, kendini gösterdiği anlardır.

Meta-politik söylemin iddia ettiğinin hilafına öznellik bilinci ile hareket ederek siyasal failliğini öne çıkaran, bunun sonucunda siyasetin imkânını ve kazanımı gösteren örnekler mevcuttur. Burada yalnızca iki örneğe temas edilecektir. Bu örneklerden birincisi 1 Mart tezkeresi, ikincisi ise stratejik derinlik vizyonudur.

1 Mart tezkeresi, Irak krizi konusunda hükümet tarafından 25 Şubat 2003'de TBMM'ye sunulan ve tam adı "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması için Hükümet'e yetki verilmesine ilişkin başbakanlık tezkeresi" olan tezkeredir.

1 Mart 2003 tarihinde, TBMM 'ye sunulan tezkerede: "TBMM'den, gereği, kapsamı, sınırı ve zamanı Anayasanın 117'inci maddesine göre milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından Yüce Meclise karşı sorumlu bulunan hükümet tarafından belirlenecek şekilde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'a gönderilmesine; etkili bir caydırıcılığın sürdürülmesi amacıyla Kuzey Irak'ta bulunacak bu kuvvetlerin gerektiğinde belirlenecek esaslar dairesinde kullanılmasına ve muhtemel bir askeri harekât çerçevesinde yabancı silahlı kuvvetlere mensup hava unsurlarının Türk hava sahasını Türk makamları tarafından

belirlenecek esaslara ve kurallara göre kullanmaları için gerekli düzenlemelerin Hükümet tarafından yapılmasına, Anayasanın 92'inci maddesi uyarınca 6 ay süreyle izin verilmesi” istendi (http://tr.wikipedia.org/wiki/1_Mart_tezkeresi).

TBMM ‘de 1 Mart 2003’te yapılan tezkere oylamasına 533 milletvekili katıldı, 250 ret, 264 kabul, 19 çekimser oyu kullanıldı. Ancak, Anayasa'nın 96. maddesinde öngörülen salt çoğunluğa ulaşamadı. Bu durumda, tezkere kabul edilmemiş sayıldı.

1 Mart tezkeresi siyasal failliğin bir örneği olarak sunmamızın sebebi tezkere oylaması öncesi yaşanan süreçte, tezkerenin meclisten geçmesi yönünde yapılan uluslararası ve iç baskılara rağmen TBMM mensuplarının önemli bir bölümünün buna direnmesi ve inisiyatiflerini tezkerenin geçmemesi yönünde kullanmalarıdır. Meta-politiğin önemli ayaklarından olan büyük güçlerin determinasyonu olarak ifade ettiğimiz konunun önemli aktörlerinden olan ABD’nin gerek medyayı gerekse uluslararası kurumları kullanarak yaptığı baskıya rağmen özneliğini unutmadan ve failliğini kullanarak buna karşı duran TBMM mensupları tezkerenin geçmesine mani olmuşlardır. Dönemin şartlarında tezkerenin geçmemesinin ABD ile ilişkileri koparacağı ve Türkiye’ye uluslararası alanda büyük maliyetleri olacağı yönünde oluşturulan havanın sonraki yaşanan süreçte gerçekçi olmadığı anlaşılmıştır. Tabii ki sonraki süreçte tezkerenin reddinin Türkiye’nin bölge ve dünyada artan rolüne katkısı bir başka faktöre de bağlıdır. Bu faktör siyasal failliğin ikinci olumlu örneği olarak kullanacağımız “Stratejik Derinlik Vizyonu”dur.

“Stratejik Derinlik Vizyonu” 2002 seçimleri sonrası iktidara gelen AKP hükümetlerinin uyguladığı ve halen devam etmekte olan dış politika vizyonunun adıdır. Uygulayıcıları açıkça bu ismi vermeseler de biz bu adlandırmanın yerinde olduğuna kanaatindeyiz. Stratejik derinlik bu dış politika vizyonunun ilkelerini metin halinde ortaya koyan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu’nun aynı adlı kitabından almaktadır. AKP hükümet etmeye başlamadan yazılan ve 2001 yılında yayınlanan kitap Türkiye’nin

uluslararası konumuyla ilgili teorik ve pratik değerlendirmelerin yer aldığı bir metindir. Kitabın yazarının AKP hükümetlerine başbakanlık başdanışmanı olarak hizmet vermesi vizyonun hayata geçmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra uygulama döneminde ortaya konulan bazı ilkelerde vizyonun daha etkili biçimde yansımaya ve anlaşılmasına sebep olmuştur. “Stratejik Derinlik Vizyonu” tarihi birikiminin sorumluluğunu alarak özgüven ile hareket etme fikrine dayanır (Davutoğlu, 2002: 12). Zaten siyasal failliğin belki de ilk şartı özgüvendir. “Stratejik Derinlik Vizyonu” uygulamaları ile Türkiye’nin bölgede etkinliğini liderlik düzeyine yükseltmiş ve dünya siyasetinde de etkin bir biçimde yer bulmasının yolunu açmıştır.

“Stratejik Derinlik Vizyonu” siyasal ayrımını dostluk ilişkileri üzerinden tanımlamaktadır. Böylelikle tersinden de olsa siyasal ayrımını benimsemiş veya dikkate almış olur. “Stratejik Derinlik Vizyonu”nun içinde bir parametre olarak geliştirilen “komşularla sıfır problem politikası” düşman tanımlamasını komşularla dostluğu bozacak unsurlar olarak göstermektedir. “Stratejik Derinlik Vizyonu” komşularla sıfır problem ilkesi muvacehesinde daha önce düşman olarak tanımlanan komşularla ilgili tarihi ve kültürel bağları vurgulayarak Türkiye cumhuriyetinin siyasal kimlik bunalımıyla ilgili örtülü de olsa bir çözüm vaat etmektedir.

Bir başka açıdan bakıldığında “Stratejik Derinlik Vizyonu” pratiğe koyduğu politikaların bir tür tarihi mecburiyetten kaynaklandığını söyleyerek bir tür meta-politiğe yakalanmış gibi de görünebilir. Eğer bu perspektiften bakarsak aslında vizyonun ortaya koyduğu politikaların bir mecburiyet eseri ortaya çıkmadığını, aksine tam da siyasetin siyasal failliğin bir gereği, neticesi olarak gerçekleştiğini düşünmek icap eder. Zira eğer vizyonun uyguladığı politikalar tarihi bir mecburiyetin gösterdiği istikametlerden ibaret olsalardı, daha evvelki politika üretici ve uygulayıcılarının bunu ortaya koymasını beklenirdi. Halbuki “Stratejik Derinlik Vizyonu” teorisinden pratiğine siyasal failliğin özneliğin bir neticesi olarak hayata geçiyor görünmektedir. bu durum da siyasette esas olanın kendi filline inanarak hareket etmek olduğunun bir kanıtı sayılabilir.

3.6 Meta-Politik Sonuçlar

Meta-politik sylerin sonuçları entelektüel alana sirayet ve nüfuz eden ve doğrudan zihin konforunun devamını sağlayan bir düşünce tembelliği olarak karşımıza çıkar. Bu da eleştirinin dolayısıyla yeni fikirlerin ve hayatı değiştirecek, dönüştürecek siyasetin imkân ve ihtimaline mani olan bir engel haline gelir. Meta-politik söylem siyasal hayatta bazı işlevler gördüğü için kendine alan bulmakta hayatiyetini devam ettirmektedir. Bu işlevler, temel noktaları itibariyle; yapısal kusurları gizlemek, statükonun devamını sağlamak ve esas siyasal meseleleri tartışmanın üstünü rtmektir.

Meta-politik psikolojik bir aşama olarak tabii olan kaygı düzeyinin abartılarak aşılmasıyla korku aşamasına geçilmesine sebep olur. Böylelikle kaygı seviyesinde dikkate alınmaları makul olan durumlar ve olaylar aşırı bir düzeyde varsayılarak sağlıksız değerlendirmelerin ve tutumların n açılmış olur. Bu itibarla siyasal failliğin önünde meta-politik söylem psikolojik bir baraj oluşturarak, failliği engeller.

Toplumunu olduğu gibi kabul etmek yerine, toplumun belli bir şekilde olması gerektiği fikrinden hareketle siyaset yapmak, topluma karşı siyaset yapmak demektir. Bu da dolaylı olarak totalitarizme götürür. Bugünün dünyasında ise bu totaliter tavır değişim dönüşüm süreçlerini kaçırmak ve hantallaşmak anlamına gelir.

SONUÇ

Türkiye’de siyasal ayrışmalar ve gerilimler, siyaseti yok edecek bir çatışma aşamasına doğru yol almaktadır. Bu bağlamda meta-politik söylemin teşhisi önemlidir. Siyasalın kabulü bugünün depolitize edilen ve konsensüsü ile dışarıda bırakılanlara söz hakkı vermeyen iklimiyle, siyasal alanın kontrolünü elinde tutanlara karşı, siyaseti başlatacak olan muharrik ilkedir. Siyasalın kabulü ile siyasetin kader oluşu vazgeçilmezliği anlaşılabilir ve ancak bu surette siyasal mücadelenin gerekçesi ve kendi içinde meşruiyeti sağlanabilir. Aksi takdirde statükoya teslim ve rıza ile kaderini kendi dışındaki kullara bırakan bir insan tipolojisiyle siyasetin imkânı da onun öncülü olan siyasalın enerjisi de kullanılmamış olur. Düşmanı kabul eden ona göre teçhiz olmayı da mücadelesinin gereği olarak yerine getirmeye çalışır. Ne var ki düşmana düşmanın silahı diliyle ve argümanlarıyla mukabele etmek ancak cari iktidar ilişkilerinin şahıslarının değişmesinden başka bir netice vermez. Bu noktada düşmandan farklı olmanın yolu ahlak gibi görünüyor. Ahlak ise eğer yine insandan kalkarak üretilen bir değerler sistemi olursa ve aşkın bir niteliği bulunmazsa gücün elinde, kendi kendini inkar etmesi kaçınılmazdır.

Meta-politik - hatta giderek bütün öte/art alancı düşünceler, idealist yaklaşımlar - oluşu, hareketi deveranı yani “halk-oluş” un sürekliliğini inkar eder, böylece câri olanı kolaylıkla status quo ya indirgeyerek mevcuda razı olmaya telkin eder.

Meta-politik söylem olarak siyaseti önemsiz bir faaliyet olarak konumlamak özneyi ve failliği değersiz kılmak suretiyle tüketir. Metapolitiği ise bizzat siyaset siyasal faillik öznelik bilinci ve eylemi tüketir. Özne olma bilincine eşlik eden bir siyasal faillik ise meta-politik söyleme karşı etkili olacak yoldur.

Meta-politik söylem kendi siyasetine güvensizliğin bir neticesi olarak benimsenmekte ve siyasi aktörler tarafından siyasal hayatta dolaşımı sağlanmaktadır.

Kendi yetersizliği, beceriksizliğini kifayetsizliğini saklamak isteyen aktörler sınımlanacak bir kaçış noktası, savunma mekanizması olarak meta-politik söylemi bulmaktadırlar. Bu itibarla meta-politik söylemin idrakine varmak siyaset üretmenin önünü açan bir farkındalığı temin edebilir. Yahut tam da meta-politik söylem bile isteye kendi siyazetsizliğinin bir bahanesi olarak ta kullanılabilir.

Nihai kertede ise meta-politik söylem siyazal hayattaki yapısal kusurların üstünü örten bir niteliğe haizdir. Meta-politik söylem siyazi failliği zihinlerde önemsizleştirerek siyazal eylemin üretilmesine mani olmakta ve cari statükonun devamını sağlayacak bir iklimin kalıcı olmasına hizmet etmektedir.

KAYNAKÇA

Örtülü Darbe, (12.04.2010), Aksiyon, 801/2010 , 32-38

AKIN, Mahmut Hakkı (2009), *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik: Teorik Ve Uygulamalı Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

AKTAY, Yasin, (2003), “*Siyasette İslamiliğin İmkanları*”, Tezkire Düşünce, Siyaset, Sosyal Bilim Dergisi/ 33, 31-41.

AKTAY, Yasin, (2005), “*Türk Siyasi Düşüncesinde Kayıp Halka Siyasal*” *Divan/19*, 35-59.

AKTAY, Yasin, (24 aralık 2005), “*Büyük Burjuvazi Mağduriyete Yatırım Yaparsa*”, Yeni Şafak 12.

AKTAY, Yasin, (2009), “*İslam Siyaset Felsefesinde Değer Algısı*”, *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, Sayı: 5, İstanbul, s. 8-15.

AYDIN, Mustafa, (2006), *Siyasetin Sosyolojisi*, 2. Baskı, İstanbul, Açılım Kitap.

AYDIN, Mustafa (2011), *Güncel kültürde temel kavramlar*, İstanbul, Açılım kitap.

BADİOU, Alan, (2006), *Metapolitics*, tran. Jason, Barker, Newyork, Newyork university press.

BELLAMY, Richard (2007a), Gaetano Mosca (Edited By John Scott) *Fifty Key Sociologists: The Formative Theorists*, London, Routledge, 121-124.

BELLAMY, Richard (2007b), Vilfredo Pareto (Edited By John Scott) Fifty Key Sociologists: The Formative Theorists, London, Routledge, 128-131.

BEZCİ, Bünyamin (2006) *Carl Schmitt'in politik felsefesi modern devletin müdaafası*, İstanbul, Paradigma yayınları.

BORA, Tanıl (1996) “*Kompla zihniyetinin örnek ülkesi Türkiye*”, Birikim 90,42-44

BOURDIEU, Pierre (1984), *Distinction: A Social Critique of The Judgement of Taste* tran. Richard Nice, Cambridge, Harvard University Press

CEVİZCİ, Ahmet (1996) *Felsefe sözlüğü*, Ankara, Ekin yayınları.

CEVİZCİ, Ahmet (2003), *Felsefe terimleri sözlüğü*, İstanbul, Paradigma yayınları

CNNTürk (30 Aralık 2010), Gece Haberleri, İstanbul:2010.

ÇELEBİ, Aykut (2008) , *Devlet, Toprak Egemenlik: Carl Schmitt'İN Düşüncesinde Siyasal Kavramı Ve Kurucu İktidar Sorunu*, Ankara, İmaj yayınevi.

ÇELİK, Halil ve EKŞİ, Hilal (2008) “*Söylem Analizi*”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Sayı 27. cilt I sf. 99-117

DAVUTOĞLU, Ahmet (1996), “*İslâm Düşünce Geleneğinin Temelleri, Oluşum Süreci ve Yeniden Yorumlanması*”, *Divan/1*, 1-44.

DAVUTOĞLU, Ahmet (2000), *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt 9, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

DAVUTOĞLU, Ahmet (2001), *Stratejik Derinlik*, 5.bs., İstanbul, Küre Yayınları.

DAVUTOĞLU, Ahmet (2003), Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt 9, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

DERRİDA, Jacques (2002), *Writing and Differance*, London, Routledge.

DEVECİ, Cem, (1999) “Foucault’un İktidar Kavramsallaştırmasında Siyasal Boyutun Ayırıştırılamazlığı” *Doğu-Batı Dergisi*, Söylem Üstüne Söylem, Yıl 3 Sayı 9 Kasım Aralık Ocak 1999, Ankara. 23-39.

DİJK, Teun A. Van (1997), *Discourse as Structure and Process*, London, Sage Publications.

DOOD, James (2004), *Crisis and Reflection :An Essay on Husserl’s Crisis of the European Sciences*,Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

DÜNDAR, Can (yapımcı), (1997), 40 dakika (Tv programı), Ankara, TRT 2.

EBENSTEIN, William, (2001), *Siyasi Felsefenin Büyük Düşünürleri*, (Çev. İsmet Özel), 2. Baskı, İstanbul: Şule Yayınları.

FOUCAULT, Michael (2002) *The Order of Things: An Archaeology of The Human Sciences*, London, Routledge.

GEE, James Paul (2005), *Discourse Analysis: Theory and Method*, London, Routledge.

GÖKER, Emrah (2010), “Komplo Teoriciliğinin Tuhaf Sabitfikiri”, (haz. Başak Ertür), *Komplo Kullanma Kılavuzu*, İstanbul, Sharjah Sanat Vakfı, 60-70.

HEPER, Metin (2006), *Türkiye’de Devlet Geleneği*, Ankara, Doğu - Batı yayınları.

KARAOSMANOĞLU, Kerem (2009), “Bir Komplo Söyleminden Parçalar: Komplo Zihniyeti, Sıradan Faşizm ve New Age”, *Kültür ve İletişim*, 12/1, 95-126.

KARPAT, Kemal Haşim (2007), *Türk Siyasal Yaşamının Evrimi*, Ankara, İmge Kitabevi.

KAYA, Funda Günsoy, (2010) *Teoloji ve felsefenin kavşağında Schmitt ve Strauss'ta politik olan*, İstanbul, paradigma yayınları.

LEFORT, Claude (1986), *Modern Forms of Political Society*, Cambridge, Polity Press.

MARCHART, Oliver (2007) *Post-Foundational Political Thought Political Difference in Nancy, Lefort, Badiou and Laclau*, Edinburg, Edinburg University Press.

MASLOW, Abraham Harold, (1954), *Motivation and Personality*, (y.y.), Harper & Row Publishers.

MAY, Tood (2008), *The Political Thought of Jacques Ranciere. creating equality*, edinburg, edinburg university press.

MICHELS, Roberto (1999), *political parties*, London, Transaction Publishers

MILLS, C. W. (2002), *The Power Elite*, New Jersey, Newyork university press.

MILLS, Sara (2004), *Discourse*, London, Routledge.

MOSKOVİCİ, Serge (1996), “*Yabancı Parmağı*”, çev: Hacer Harlak, Birikim 90, 45-59.

MOUFFE, Chantal (2010) *Siyasal üzerine*, çev: Mehmet Ratip, İstanbul, iletişim yayınevi.

NTV, (13 Eylül 2010), *Günün İçinden*, İstanbul: NTV.

ÖĞÜN, Süleyman Seyfi (2008), *Türkiye’de Politik Aklın Sömürgeleşmesi* ,
<http://www.haber7.com/haber/20080823/Turkiyede-politik-aklin-somurgelesmesi.php> Erişim Tarihi: 21.03.2011

ÖZDEMİR, Hikmet (1995), *Türkiye cumhuriyeti*, İstanbul, İz yayıncılık.

RANCIÈRE, Jacques (1998), *Disagreement Politics and Philosophy*, University of Minnesota Press, Minneapolis

RİCOEUR, Paul (1990)“*Anlamlı Eylemi Bir Metin Gibi Görmek*” 27-45
Toplumbilimlerinde Yorumcu Yaklaşım, Der: Paul Rabinow, William Sullivan, Çev:
Taha Parla ,İstanbul, Hürriyet Vakfı Yayınları.

RİCOEUR, Paul (2007) *Yorum teorisi söylem ve artı anlam*, İstanbul, paradigma yayıncılık.

SCHMITT, Carl, (2006), *Siyasalın İcadı*, Çev: Ece Göztepe, İstanbul, Metis Yayınları.

SÖZEN, Edibe (1999), *Söylem*, , İstanbul, Paradigma yayınları.

TERRAY, Emmanuel (2005), *Devlet, rastlantı ve zorunluluk. Bir tarih üzerine düşünceler, devlet kuramı*, der: cemal bali akal, Ankara, dost yayınevi

TOMPSHON, Ken (2002), *Emile Durkheim*, London, Routledge.

VİERECK, Peter, (2003) “*Metapolitics Revisited*”, Humanitas, Vol. 16, 48-75.

WODAK, Ruth (1997), *Gender and discourse* ,London, sage publications

YALVAÇ, Faruk (2008) *Hegelin uluslararası ilişkiler kuramı*, İstanbul, phoneix yayınevi.

ZİZEK, Slavoj (1999), “*Carl Schmitt in the Age of Post-Politics*”, (edited by Chantal Mouffe) *The Challenge of Carl Schmitt*, London, Verso.

ZİZEK, Slavoj (2003) , *Gıdıklanan Özne*, çev: Şamil Korkmaz, İstanbul, Epos Yayınevi.

ZÜRCHER, Eric Jan (2010), “*Kemalist Cumhuriyetin Osmanlı Mirası*” 119-139, *Devlet ve Maduniyet:Türkiye ve İran’da Modernleşme, Toplum ve Devlet*, çev: Serhan Afacan, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Mehmet Rauf Nacak	İmza:	
Doğum Yeri:	Konya		
Doğum Tarihi:	13.08.1980		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Alparslan İlkokulu		Konya	1991
Ortaöğretim	Meram Ortaokulu		Konya	1995
Lise	Meram Gazi Lisesi	Spor Bölümü	Konya	1998
Lisans	Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi	Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü	İstanbul	2005
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Sosyoloji	Konya	2011
İlgi Alanları:	Sosyal Bilim Teorisi, Siyaset sosyolojisi, Tarih felsefesi, Bilgi sistemleri			
İş Deneyimi:	24 Ağustos 2010 tarihinden itibaren Yalova İl Halk Kütüphanesinde Kütüphaneci.			
Tel:	0 226 811 51 90 – 0 537 510 46 34			
Adres:	Şehit Ömer Faydalı Bulvarı Arberotum içi Yalova İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü			